

Šiame numery:

Dainų šventė — lietuvių tautos kultūrinių lobių atskleidimas.

Reikia budėti visur.

Ar Milašius yra mūsų laikų žmogus?

Poezija: japonų haiku.

Opera, nulėmusi Verdžio kūrybinę ateitį.

Jurgio Jankaus laiškas iš Rochesterio.

Skulptorė Elena Kepalaitė Phoenix galerijoje.

AR MILAŠIUS YRA MŪSŲ LAIKŲ ŽMOGUS?

VYT. BAGDANAVIČIUS, MOC

1. Paskaitykime dar kartą "Miguel Manarą"

Prisipažinkime, kad, pirmą kartą jį skaitant, rašytojas mums paliko kai kurių neaiškumų, prie kurių neturėjome progos sustoti. Pradėkime šį kartą skaityti "Miguel Manarą" nuo pabaigos. Tam yra šiek tiek prasmės. Tai darykime ne dėl to, kad jo pabaiga mums būtų labiau sava, bet dėl to, kad pabaigos dėka visas Milašiaus kuriamas pasaulis įgautų daugiau vieningumo. Šeštame paveiksle Donas Miguelis, buvęs ištovėlis, vėliau doros šeimos vyras, dar vėliau tikintysis atgailotojas ir stebukladaris, išgyvenęs paskutinius žemės dvasios prieštaištus, yra pašaukiamas dangaus dvasios. Penktajame paveiksle Miguel Manara, pasakęs pamokslą, padaro stebuklą, išgydydamas stabo ištiktąjį. Ketvirtajame paveiksle jis ateina daryti atgailos vienuolyną. Trečiajame paveiksle jis laidoja savo žmoną, bet savo širdyje išgirsta gimimo riksmą, kuris jį paskatina gyventi. Antrajame paveiksle jis pasipirša kilniai ir giliai tikinčiai merginai, kuri, kaip jo žmona, reiškiasi ir kaip jo nuodėmių atleidėja. Pirmajame paveiksle Donas Miguelis, pokyliųautojas ir ištovėliautojas, išgirsta savo tėvo draugo pabarimą ir patarimą pasipiršti kilniai moteriai. Toks yra šios misterijos turinys, į kurį dabar bandykime pažvelgti giliau, atkreipdami dėmesį į atskiras jos sutinkamas temas.

2. Teisingumas ir praeikimas religijoje

"Miguel Manarą" Milašius įglaudžia visą religinio gyvenimo plotį. Jis prasideda nuo praeikimo ir baigiasi apaštaliavimu. Praeikimas yra pseudo religinė apraška. Ji yra teisingumo pažeidimo išdava žmonių gyvenime. Motinos praeikimas savo gemančiam sūniui Milašius

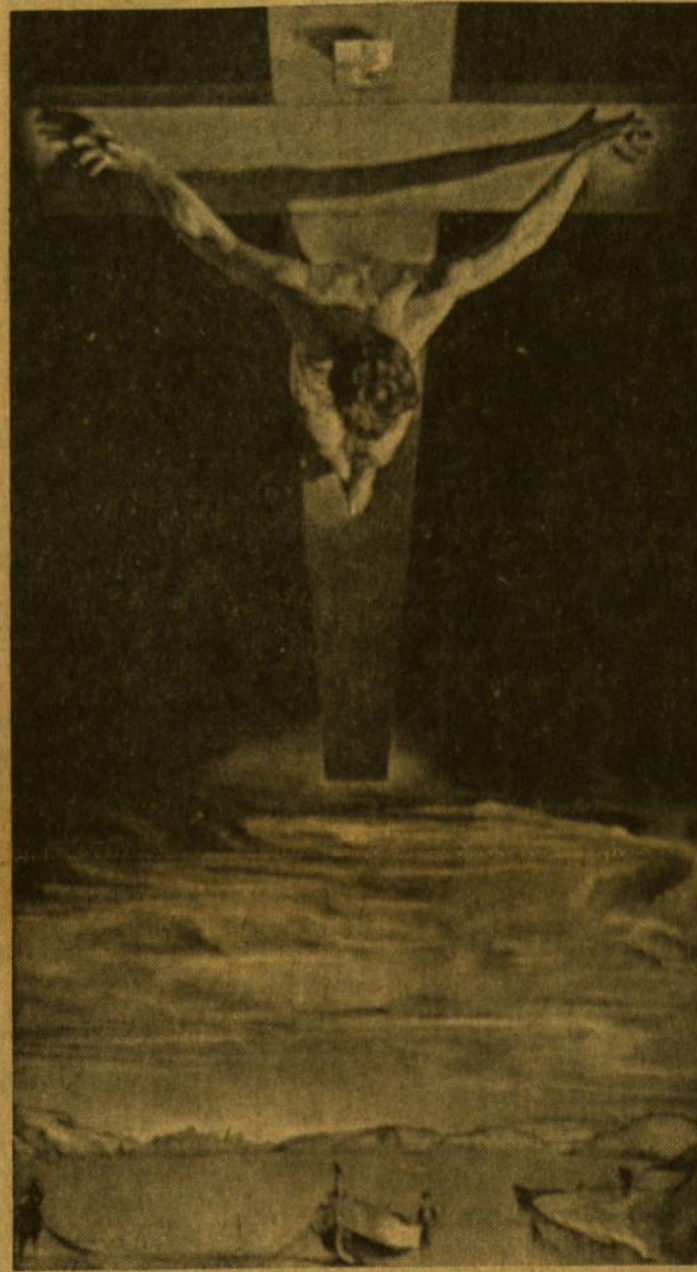
ne kartą mini šioje knygoje. Pažėstas teisingumas vienoje žmonių kartoje savo neigiamą vaidmenį užmeta ir kitoms kartoms. Tai net per daug ryškiai vaizduoja Faulkneris savo romanuose. "Miguel Manaros" pirmasis paveikslas yra nužymėtas visokių keiksmy. Tačiau pseudo religijai šioje misterijoje yra atstovaujama ne tiek praeikimo, kiek kitos nuotalkos. Tai yra nuotalka žmogaus, kai ji apleidžia šėtonas. Ši nuotalka yra baisi. Žmogų tada apima begalinis nuobodulys. Būti apleistam veltui yra baisiau, negu būti apleistam Dievo, sako jis.

Tačiau šios misterijos veikėjas savo optimistinės atgailos dėka laimi tokią religijos sampratą, kuri yra Teisingumas (rašomas didž. raide), ne žaistlas, ne siauraprotystė ir ne politiko rąjumas ir ne kirmino šliaužiojimas. Bet vėl, prarasti šią palaimą yra taip baisu, kad autorius neranda šiam baisumui palyginimo su kitomis žmonių nelaimėmis. Palyginus su šia nelaimė yra nedidelė nelaimė būti motinos praeiktam; arba su nuotalka tėvo, jei jo sūnus yra gimęs iš jo priešo meilės; arba būti apleistu sūnaus. Daug didesnė deja yra to žmogaus, kuris "apakęs Dievo grožiu, vietoje aistros verpetų liūliuoja tuščią nuobodį".

Daugeliui žmonių religija yra tik aktausmas, teisingumas ir kerštas. Tokia religijos samprata pasižymi buvusio nusikaltėlio Johanes galvosena. Bet kai šis padaro išpažinimą, būdingai Dono Miguelio sampratai, kad Dievas yra meilė, jam įvyksta stebuklas.

3. Milašiaus pažinimo filosofija

Suprasti savo pažinimo pasaulį yra amžinas žmogaus rūpestis, kuris yra ypač gyvas mūsų laikais. Kaip laimėti tikrumą to, kas žmogui ateina į

Salvador Dali (Ispanas, g. 1904) Šv. Kryžiaus Jono regėjimo Kristus Paveikslas yra Glasgowo Dalių muziejuje, allejus, 80% x 45% inc.)

galvą: kas yra tikra realybė, o kas tik pamėklė? Ir reikia pripažinti, kad pamėklė žmogaus gyvenime yra apstu. Tačiau ne viskas yra pamėklės. Tarpe pelų yra ir grūdų.

Kalbant apie "Miguel Manarą", šiuo atžvilgiu klausimą reikia išieškoti šitaip: kuo remiasi Dono Miguelio atsivertimas, jo įtikėjimas Dievu, jo uolus gyvenimas tikėjimu, jo atgaila ir pagaliau jo stebuklas?

Atsakymą į šį klausimą gal-

būt galima rasti V paveikslo. Pirmojo vienuolio vertinime Dono Miguelio pasakymo pamokslas, Pagrindinė vertybė, dėl kurios šis pamokslas yra toks geras, yra nekas kita, kaip "paprasta kalba". Ji "užtvindo dangaus palaimą žmogaus širdį". Tai, atrod, yra raktinė realybė visam šios misterijos vyksmo supratimui. Šio didvyrio veiklos variklis nėra pasamonės geimė, nėra iškilminga deklamacija, kuri čia yra vadinama "asilų plepalais". Nepatiktą kalbą aptaria Ant-rasis vienuolis, sakydamas, kad nežabotos kalbos įkarštis, nors jis yra mums labai malonus, tačiau "neprilygsta gerai atseiktos (kalbos) tvarkos".

Tai pastebėjus, galima lengviau suprasti, kodėl I paveiksle Dono Miguelio tėvo draugo kalba paprasčiausiai paveikia jį tiek, kad jis pasuka dorinio ir religinio atgimimo keliu. Vargiai ar tokie paprasti žodžiai dangaus palaima užpildytų mūsų laikų ir nuotaikų žmogų.

Mūsų žmogus yra pasidavęs ypačiai skeptiškam ne tik kito žmogaus pasakymo žodžio atžvilgiu, bet ir savo paties pažinimo atžvilgiu. Pats būdingiausias mūsų laikų logikos tyrinėtojas Wittgensteinas yra kartu ir didžiausias kalbos reikšmės skeptic. Kalba, jo manymu, kažką sako, bet ir nepasako. Kalboje glūdi kažkoks prieštaravimas, ir ji pati sau yra paslaptis. Kal-

ba dėl to kažką užmena, bet nepertelkia. Dėl to ką nors sakantis žmogus, pasak Wittgensteino, yra panašus į žmogų, kuris patys yra perkopęs sieną, bet yra nustūmęs kopėčias, kuriomis kitas galėtų užkopti. Kitas turi statyti savo kopėčias. (Pal. Pierre Hadot, Reflection on the limits of language, Cross Currents, Quarterly, 1970 žiema, 39-54 psl.) Milašius yra visiškai priešingybė šitokiam kalbos reikšmės supratimui. Jam kalba yra pilnaprasmiškas žmogiško gyvenimo realybė.

4. Milašiaus žmogiškioji tėrovė

Su krikščionimis rašytojais dažnai ta sunkenybė, kad jie, ryškindami Dievo malonės palaimą, žmogišką gyvenimą pavaižduoja kaip nerealią laimę. Ne toks yra Milašius. Jo mistinė palaima ne tik neužtemdo gyvenimo realizmo, bet ne kartą ne tik nuogai, bet ir grubiai jį pavaižduoja. Taip buvusio nusikaltėlio Johanes gyvenimo apibūdinimas keliuose eilutėse yra sutelkęs tiek tragikos, kad jos užtektų plataus masto kriminaliniam romanui. Jis prasi-deda ištvirkaujančio kunigo tikėjimo iškeltimu ir baigiasi plėšikavimu dėl šeimos pragyvenimo.

Dono Miguelio tragika yra tokia pat plačiašakė. Ją išryškina žemės dvasia paskutiniame savo užsiuolime. Ji nori Doną Miguelį grąžinti atgal gyvenimo tragikai, iš kurios jis yra išsivadavęs. Visas šis ilgas pasisakymas yra būdingas pasityčiojimui iš žmogaus gyvenimo. Žemės dvasia Doną Miguelį vadiną ir savo meilužiu, ir savo ponu. Ryškiausios išraiškos šį dvasia pasiekia, kai ji apibūdina būsimus jų vaikus:

"Kiekvieno lūpose bus melas, o visų širdyse slėpys mirties troškimas. Stipriausias ir rajasias mūsų sūnus karalium taps, O pats silpniausias ir sukliausias kunigu išeis". (92p.)

Kaip Donas Miguelis ginasi nuo šio priešmirtinio puolimo? Jis ginasi tuo pačiu metodu, kaip ir pirmą kartą, išsilaisvindamas iš ištovėliavimo dvasios. Jis remiasi Dievo žodžiu, jo pažinimu ir jo išmintimi. Pats gir-dėjimas Dievo žodžio yra pagrindinė jo atrama.

Šie Milašiaus vaizdai stovi ryškiai kontraste Paul Claudelio krikščioniškam gyvenimo vaizdui, kuris yra geras pačiu savo natūralumu. Claudeliui dorovė yra lengvas ir natūralus dalykas. Tik nuodėmė, jo supratimu, yra pasirinkimas sunkaus kelio krypties. Tai Claudelis ryškina savo plačioje, giliai optimistinėje misterijoje "Šilkinis batelis". Paul Claudelis seka optimistinę prancūziškos krikščionybės sampratos tradiciją, pradėtą Chateaubriand'o sako, bet ir nepasako. Kalboje glūdi kažkoks prieštaravimas, ir ji pati sau yra paslaptis. Kal-

Dainų šventė — lietuvių tautos kultūrinių lobių atskleidimas

Tobuliausias Dievo tvarinys žmogus ne tik kalba, bet ir dainuoja. Jis dainuoja ir džiaugsme ir liūdesyje. Ir gimstant, ir mirštant, ir dirbant, ir palydint į žygį jam dainuojama. Daugelis sako: "Išsiverčiau, išsidainavau, pasidarė taip lengva, gera ant širdies". Taigi, daina ir giesmė yra žmogaus sielos kalba.

Juo turtingesnė, didesnė tautos dvasinė kultūra, juos jos tautosaka — folkloras turtingesnis kokybe, gausnesnis kiekybe. Tai pasiekama ne per dešimtmečius, bet per šimtmečius ir tūkstančius metų.

Lietuvių tauta gali didžiuotis savo tautosaka: dainomis, pasakomis, legendomis, padavimais, mįslėmis ir patarlėmis. Tai kurta tūkstančiais metų. Karta iš kartos senovėje šį lobį pagarbiai perim-davo, papildydavo ir perduodavo aišniais, "Čiūčia liūlia, mažutėli, a,a,a, miegok, kūdikėli"... "Kai aš mylėjau kaime mergelę,ėjau lankyti kas vakarėlį"... "Kai ašėjau per ūlyčią"... "Gul motulė ant lentelės, oi,oi,oi"... "Kai ašjočiau į karužį"... "Sugrįžo žirgelis be kamanėlių, negrįžo mano mylimas bernelis"... "Perkūne, Dievaiti, nemušk į žemaitį..." dar ir dabar skamba mūsų ausyse.

Lietuvų daina lydėdavo ir darbą, ir poilsį, ir kare. Lietuva dainų kraštas. Kai mūsų bajorai nutauto: vieni nuėjo su lenkais, kiti su rusais ar vokiečiais, teliko tik pilkšmėgiai, vyžotai, nagingėti, drobiniais marškiniais ir mileliais prisidengę baudžiauninkai, kaimynai galvojo, kad ši tauta jau išmirimo išvakarėse.

Užtat vokiečiai ir suvokietėję prūsai susirūpino kaip nors išgelbėti tų "mirštančių būrų" liaudies kūrybą. Vokiečių poetai J.G. Herder'is, G. Lessing'as ir kt. at-

kreipė Europos dėmesį į lietuvių tautos dainų grožį. O A. Schleicher'is (1857 m.) jau išleido studiją apie lietuvių tautosaką. A. Leskien'as, F. K. Brugmann'as ir kiti paruošė dar tobulėses studijas. J. W. Goethe, G. Nesselmann'as ir jų amžininkai domėjosi taipgi lietuvių dainomis.

Pagaliau jau ir patys lietuviai (S. Stanevičius (1799-1848), L.A. Jucevičius, S. Daukantas, ar J. Basanavičius, L. Rhea, dr. V. Kudirka ir kiti) pradėjo rinkti tautosaką ir leisti knygas.

Ypač dideliu mastu pradėjo rinkti lietuvių dainas broliai Juškos (išleido 1882 m. dainų rinkinį "Lietuviškos dainos"). Net suomis R. Niemi su kun. Sabaliausku rinko Lietuvoje lietuviškas dainas ir surinko 3500 dainų su 1500 melodijų. Nepriklausomos Lietuvos laikotarpyje (1918-1940) tautosakos rinkimas buvo organizuotas ir centralizuotas. Buvo įsteigtas Tautosakos archyvas su apmokamu personalu. Jis organizavo tautosakos rinkimą ir jos rūšiavimą. Buvo į darbą įjungtos beveik visos gimnazijos, aukštosios mokyklos, studentija ir kiti. Taipgi buvo pasiūsti žmonės į užsienį studijuoti tautosakos mokslų. Iš jų pažymėtinas Austrijos baigęs specialius mokslus dr. J. Balys. Lietuvoje jis kurį laiką buvo Tautosakos archyvo direktorius. Ten jis daug pasidarbavo. Ir į Ameriką atvykęs, tęsė čia tautosakos rinkimą ir jos tvarkymą. Parašė kelis tautosakos mokslo veikalus. Ir jaunojoje išsivijos kartoje jau ryškėja nauji šios srities darbininkai. Okupuotoje Lietuvoje taipgi tautosakos rinkimas bei jos nagrinėjimas nėra apstulstas.

Lietuvos kompozitoriai yra suharmonizavę daug mūsų liaudies dainų. Mūsų chorai nuo 1905 visai t dainuoja. K.M. Čiurlionis, Sasnauskas, S. Šimkus, J. Gruodis, Tallat-Kelpša, K. Banaitis, K. Kaveckas, J. Švedas, A. Mikulskis, Vl. Jakubėnas, J. Žilevičius, D. Lapinskas ir kiti yra sukūrę daug dainų, panaudojant joms liaudies motyvus.

Liaudies kūryba yra lietuvių tautos dvasinis turtas. Čia ir dabar tebesilaiko tautos gyvybė. Lietuvių tauta tol bus stipri ir gyva, kol lietuvių kalba ir daina skambės po šalis plačiausias.

(Nukelta į 2 psl.)

Salvador Dali (Ispanas, g. 1904) Paskutinė vakarienė (Paveikslas yra National Gallery of Art rūmuose, Washington, D. C., allejus, 65% x 105% inc.)

Ar Milašius yra mūsų laikų žmogus?

(Atkelta iš 1 puslapio)

Milašius šiuo atžvilgiu yra visai kas kita. Jo krikščionybė susitinka gyvenime su didele opozicija. Ši tikrovė yra užgulta praeities. Ir šia praeities siena labai arti Dono Miguelio asmens. Liūdesio valandoje net apie savo motiną jis drįsta išsireikšti:

“Prakeiktas tebūnie meilumas tavo
O tu, kuri skausmus mane pagimdė!
Prakeiktos tavo iščios
Ir krūtys tebūnie prakeiktos,
O tu, kur davei man šitą
graudų kūną, širdį vienšį.”
(49 p.)

Dėl to, pradėdamas savo atgailą, Donas Miguelis prašo apginti jį nuo jo paties. Šitoks dramatiškas ir pilnas didelės įtampos Milašiaus gyvenimo supratimas mums yra per aštrus. Jo įtampos skalė ypač išryškėja, kai mes turime prieš akis jo tikėjimo pažinimo langumą ir jo natūralaus gyvenimo supratimo priešingumą krikščioniškam pažinimui. Mes visus dalykus imame daug paprasčiau ir daug ramiau, be to, tokios didelės įtampos tarp gyvenimo praeities ir dieviškos palaimos.

Tačiau, iš kitos pusės, Milašius labai vertina tai, kas tikra. Pagrindinė naujos laikysenos atrama, kurios Abatas moko Doną Miguelį, yra tikrų dalykų meilė. Ir kai šis pasisako, kad ir jis įsiekio realių dalykų, tarp jų užsimezga pokalbis ir bendradarbiavimas. Tikroji realybė yra ne ta, dėl kurios paprastai verkiama. Norint patirti tikrąjį dalykų svorį, reikia ir smalsumo ir brandumo. Šiam uždaviniui nepasitarnauja prievara. Abatas moko Doną Miguelį neišsigalvoti dalykų, kurių jau nebėra, ir neugdyti savyje dėl jų sievartą.

5. Meilės tema

Visai čia vaizduojamai sąrangai vadovauja meilės tema. Ji prasideda neatsakinga ištvirtinėjimu meile, pereina į šventos žmonos meilę, o jai mirus, reiškiasi vienuoliško gyvenimo pastangose. Penktame paveiksle ji apsisivainikuoja apleisto žmogaus meile, ir kai šis savo ruožtu išpažįsta, kad Dievas yra meilė, jam įvyksta stebuklas. Toks yra meilės kelias šiam kūrinyje. Ji prasideda nuo erotikos ir eina iki aukštųjų doringų pasireiškimų.

Paties Milašiaus asmeninę laikyseną erotikos atžvilgiu, atrodo, išreiškia Dono Ferdinando žodžiai:

“Jaunystėje ir aš mylėjau merginas,
nesuvedžiojau, nesityčiojau ir neapleidau jų,
tačiau mylėjau, jų geidžiau.”
(27 psl.)

Daug žemesnė yra Dono Miguelio pradinė laikysena erotikos atžvilgiu. Ilgainiui jam patinka dvi tiesos meilės srityje. Viena, kad meilė gali būti melaginga, save apgaudinėjanti apraiška, antra, kad meilė gali būti ir nuodėmė. Donui Migueliui jo paties meilė atsistoja klausimo ženkle: “Aš esu Manara, kurs meluoja, jeigu sakau: myliu” (87 p.). Dvasia tyčiojasi iš mergaitės, kuri nesupranta. “Kaip meilė gali būti nuodėmė!” (91 psl.).

Dono Miguelio pasipiršimas vedybiniam gyvenimui yra greičiau sakramentas, negu aistra. Pasak Kierkegardo, Liuteris į moterystę norėjo pažvelgti kaip į pakaitalą celibatui. Tačiau Milašiui moterystė neatstoja celibato. Jo žmona miršta, o jis pasuka celibatininko keliu. Tuo

Georges Rouault (prancūzas, 1871-1958)

Pieta

6. Atgaila

Milašius, be abejo, nori parodyti tai, ką sako Kierkegardas, kad religijai reikia celibato ypač šiais laikais (The difficulty of being Christian, 289 p.).

Kas iš erotikos lieka Donui Migueliui kaip veikėjui, mastytojui ir apaštalui? Įsijungęs į vienuolinį gyvenimą, jis nenori būti “liūliuojamas šaltų mergaičių rankų”. Tačiau iš kitos pusės, jis nesutinka, kad apie jo velionę žmoną būtų kalbama kaip apie mirusią.

Verta yra atkreipti dėmesį į tai, kad kilni vyro ir moters meilė Milašiui nesiekia taip aukštai, kaip Dantei. Dantė per pragarą ir skaistykla veda poetą, o jį dangų jį nuveda mylimoji. Miguelio mylimoji tačiau pasilieka anapus šio vaidmens. Į mistines meilės aukštumas, prilygstančias Dantės dangui, ji jo neveda. Šis Milašiaus realizmas jo mistinio gyvenimo supratime yra vertas mūsų dėmesio dėl keletos skirtingų priežasčių. Viena, jis yra nepopuliarus mūsų laikais, kurie yra užvaldyti romantinio natūralių dalykų pagrįstumo ir iškreipto dėmesio lytiniam gyvenimui. O antra, šis Milašiaus priėjimas liudija realistinį jo vienuolinio gyvenimo supratimą, kurio taip pat trūksta mūsų laikais.

Donas Miguelis, baigdamas savo pokalbį su Abatu, kreipdamasis į Dievą, pateikia bendrą meilės vaizdą, pastatydamas jį kaip priešingybę filosofiniam Dievo aptarimui. Jis sako:

“Aš nedirstu pratar, kad Tu esi.
Ką reiškiau aš, kad drįsčiau tarti: Tu esi.
Bet viena aš žinau:
žinau aš savo meilę, savo meilę,
Tą aklą meilę Tau” (68 psl.).

Daug kam įtartinas atrodys tas meilės akulmas. Modernūs dorovės filosofai priklaia krikščioniškiems teologams, kad jie nedaro pastangų aptarti, ką reiškia meilė krikščioniškoje dorovėje. Esą jie tik teigia ją, jos neišanalizuoja. Šis prieštariškumas lydi krikščioniją nuo pirmųjų jos amžių. Ir kadangi jis nėra ligi šiol atsakytas, jis matyt, ir negali būti atsakytas. Jis gali būti tik aprašytas, išskaiduojant jos bruožus. Nė kitu keliu eina ir Milašius. Mat, meilė savo talpa yra neišsamiškai plati. Ji yra kažkas išsitiesęs santykiavimo srityje taip plačiai, kad apima ryšius ne tik tarp žmonių, bet ir tarp Dievo ir žmonių.

Meilė, pasilikdama neaparta šioje Milašiaus sąrangoje, reiškiasi tuo, kas paprastai vadinama atgaila. Meilė yra matuojama kantrybe. Dėl to Abatas, įvesdamas Doną Miguelį atgailos gyvenimui, sako, kad meilė ir skubotumas yra blogas derinys.

Jeigu kiltų klausimas, kas yra tas dalykas, kuris atveda žmogų atgailos gyvenimui, tai atsakymas būtų, kad tuo dalyku yra ne kas kita, kaip tikrosios realybės meilė. Kai Donas Miguelis pasisako, kad jis įsiekio tikrų dalykų, prasideda jo atgailos kelias. Ta jo įsiekimo tikrovė siekia iki amžinybės.

Atgailos tema modernioje literatūroje yra ypač išryškinta anglių poeto T. S. Elioto. Galima sakyti, kad visų jo dramų ir daugumos eilėraščių pagrindinė tema yra atgaila. Elioto kūrybėje atgailos tema įgauna labai plačią ir gilią įžvalgą. Savo dramoje “Family Reunion” jis vaizduoja žmogaus sąžinės paaušinimą, kai jis pamato savo neigiamo noro pasekmes, nors nebūdamas realiai nusikaltęs. Tai įvyksta tada, kai vyras, nenorėjęs žvona žmonos, pamato, kad jo žmona žuvo ar nusižudė. Tada jis suvokia save kaltu, užtat ir pasirenka atgailotojo kelią.

Gilių atgailos įžvalgą T. S. Eliot turi daugiau negu Milašius. Tarp jų tačiau yra nemaža panašumų. Jau pati drąsa šią temą gražinti literatūrai šiuos abu rašytojus sugretina.

Kai tariame atgailos žodį, tuoj kyla mintis, kad atgaila yra sinonimas skausmo, gėlos ir net depresijos. Bet Milašius, kaip tik laiko savo uždavinį išlaisvinti atgailos sampratą nuo neviltingos ir skausmo sinonimo.

Atgailos priešingybė skausmui yra labai ryškiai paaužuota “Miguel Manaros” trečiame paveiksle. Žemės dvasia savo plačia kalba čia stengiasi įtikinti Doną Miguelį, kad jis yra skausmo sūnus ir kad tokiu jam reikia ir pasilikti. Tačiau Manara labai energingais žodžiais išsiskaido tokios motinės, kuri vadintųsi Skausmas. Jis net praeiklia jos švelnybę.

Ir tik po šio atsirbojimo nuo skausmo kulto jis išgirsta savyje atgimimo šauksmą. Toliau šį jo atgimimą imasi kultivuoti Abatas ketvirtame paveiksle. Jis atpratina Doną Miguelį nuo “įsigalvojimo” jo dalykus, kurių jau nebėra”, kurie yra nerealūs. Dievui reikia ne žmo-

gaus skaudaus išgyvenimo, bet jo paties.

Atgailos padarinys yra žmogaus išlaisvinimas iš savo paties neoriginalaus Aš. Donas Miguelis atvyksta pas Abatą laisvintis iš savęs paties. Šio išlaisvinimo padarinį Abatas aptaria šiais žodžiais: tu galėsi laisvai kalbėti pasaulio sielai apie medį, vandenį, metalą; tu kalbėsi vėjo balsu ir mylimos moters balsu. Kai šio laipsnio Donas Miguelis pasiekia ir panašiai pakalba savo pamoksle, jis daro stebuklus.

7. Kuo Milašius mums svetimas?

Berods kiekvienas, beskaitydamas “Miguel Manarą”, išgyvena jausmą, kad čia vaizduojamame pasaulyje kažko trūksta, ką mes paprastai randame mūsų skaitomose grožinėse knygos. Čia nėra kažko, ko lyg reikėtų. Jeigu save giliau panaalizuotume, pastebėtume, kad čia nėra to, ką vadiname nujaunimu, intuicija, pasamones išgyvenimu. Čia nėra skeptiško požiūrio į visus sutinkamus dalykus. Čia yra apstu patirties ir prasmės, bet nėra filosofinio skeptiškumo. Čia trūksta tos tarpinės būsenos, kuri viena žmogaus dvasios būklė pakeičia kita. Ką Milašius mato, jis mato labai aiškiai, be jokio rūko. Ko jis nemato, ar, tiksliau sakant, ko jis nežino ar kuo jis netiki, apie tai ir nekalba.

Dėl tos priežasties “Miguel Manaros” pasaulis nėra mistiškas populiaris šio žodžio prasme. Daiktai ir dalykai čia nėra apgaubti jokio rūko. Jei čia yra moteris ar nusikaltėlis, ar vienuolis ar atgailautojas, tai jis nėra visų pirma simbolis ko nors, aukštesnio ar žemesnio; jis yra tuo, kuo jis yra. Šis Milašiaus realizmas yra ryškus ir kituose jo raštuose. Visur yra pastebimos jo nepadalytos dėmesys kiekvienam, nors ir menkiausiam, daiktui, kaip jam patinka, vis tiek, ar tai būtų vanduo, ar smėlis, ar pakeičiamas muo, ar miestas aiškiai, ar bažnyčia, ar bet kas. Tiesa, šie daiktai kartais, ir ne retai, nurodo į kitą aukštesnę ar žemesnę prasmę, tačiau savo tiesioginės prasmės jie niekada nepraranda. Viskas, kas yra ir kas yra Milašiaus pažinta, kaip skambantis pinigais kranta į jo širdį. Jo pagarba konkrečiam pažinimui yra tokia didelė, kad jis kituose savo raštuose protinė konstrukcijai yra linkęs skirti mažiau reikšmės, negu tiesioginiam jausmui, kurio jis išgyvena medžiaginius ir ne medžiaginius dalykus.

Taip Dievas Milašiui, jeigu jis yra, jis jam yra pilnu ir visuotiniu realumu, ne kiek nepriemdytu, su visomis savo buvimą pasekmėmis. Šiuo savo metafizinio realizmo Milašius yra svetimas mūsų tautai ir mūsų laikui. Mūsų tautos ir mūsų laiko žmogus mėgsta kontempliuoti Dievą abejonės rūkuose, ir mūsų laikų žmogus yra apgaubtas skepticizmo rūko pažinimo problematikoje. Paul Claudel tai vadina šiaurės dvasia ir ją prilygina šiaurės dvasiai, kuris taikstosi prie drevės, pilnos medaus, bet ir vis bijo aplinkui skraidančių bičių. Šią mūsų nuotaiką teisingai apibūdina poetas Albinas Baranauskas, kalbėdamas apie mūsų nenorą palikti neviltingą pavėsį (Plg. Pasaga ir vyšnios, 38 psl.).

“Miguel Manaros” personažai tarpė nėra tokios dvasios būklės kaip baimė. Visi personažai čia veikia savo gerumu ar blogumu, neklidomai jokio baimės išgyvenimo. Šis baimės nebuvimas Milašiaus personažuose yra, be abejo, jo aiškaus pavijimo padarinys. Jo pažinimo aiškumas juos išlaisvina iš baimės būsenos. Bet kaip tik ir šiuo atžvilgiu Milašius yra svetimas mūsų laikams. Mūsų lai-

(Atkelta iš 1 psl.)

Nepriklausomoje Lietuvoje beveik kiekvienas valstius, parapiją, pradžios, aukštesniosios ir aukštosios mokyklos, kariuomenės daliniai, akademijos, universitetai turėjo savo chorus ir orkestrus. Gyvavo opera. Kaimuose, mieste, visoje Lietuvoje daina buvo lyg kasdieninė duona, dvasinis maistas, be kurio lietuvis negalėjo gyventi. Laisvė ir daina žengė per Lietuvą kartu. Lietuvos dainų šventės įvyko 1924 m., 1928 m. ir 1930 metais. Rajoninės dainų šventės įvyko 1937, 1938 ir 1939 metais.

Bet ir praradus nepriklausomybę, lietuvių tauta nenustojo dainuoti. O Vakarų pasaulyje gyvenantieji lietuviai taipgi dainuoja savo tėvų ir kompozitorių sukurtas dainas, giesmes. Net ir primirę savo tėvų kalbą, jau kelintos kartos lietuviai daugelis dar lietuviškai dainuoja choruose.

JAV ir Kanadoje jau buvo keturios mūsų dainų šventės. Penktąją įvyksta šiemet liepos mėn. 2 d. Toronto, Maple Leaf Gardens sporto stadijone, Kanadoje, 3 val. popiet. Laukiama per 1000 choristų iš visur, o žiūrovų tikimasi 10,000.

Tai bus didelė, prasminga lietuvių tautos kultūrinių lobių demonstracija — šauksmas kultūringos, senos tautos: “Ei pasauli, mes be laisvės nenurimsim”

Jonas Karka

Reikia budėti visur

Ne taip jau seniai, prieš keletus metus, mūsų akademikai sukėlė nemažą vėją dėl “Encyclopaedia Britannica”, kuri panaudojo tendencingus šaltinius, aprašydama Lietuvą. Dabar štai dirigentas Aleksandras Kučūnas “Draugo” kultūriniam priede (sausio 21 d.) savo straipsny “Lietuviškoji muzika ir Vladas Jakubėnas” įterpė tokią sakinį: “Ironiška ir net pikta, kad žinomas, aukštos reputacijos angli kalba žodynas — enciklopedija “Grove’s Dictionary of Music and Musicians” turi nemažą skirsnį apie latvių dainą, tuo tarpu apie daug senesnę ir būdingesnę lietuvių dainos meną nėra nė vieno žodelio”. Taigi, esam užmiršti pasaulio muzikos enciklopedijoje.

Čia, atrodo, kitokia situacija, negu su “Encyclopaedia Britannica”. Gal be blogos valios lietuvių dainos menas neapartas ir net nepaminėtas. Leidėjai tikriausiai neturi pakankamai duomenų. Bet mums tai didelis kultūrinis nuostolis, nes muzikinei enciklopedijai tylinat, specialistų pasaulio lietuvių liaudies dainos lyg ir nebūtų.

“Grove’s Dictionary of Music and Musicians” yra profesionali muzikų žinių šaltinis. Ne profesionalui jis visai nežinomas. Todėl gerai, kad dirigentas A. Kučūnas jo trūkumą išsklė ir visuomenę painformavo. Dabar JAV LB Krašto valdyba ir Kultūros tarnyba turėtų imtis iniciatyvos ir su mūsų muzikų specialistų pagalba daryti žygį, kad ši spraga būtų užpildyta. Jei bus sukrusta dabar, tai nauja “Grove’s Dictionary” laida galėtų pasirodyti ir su lietuvių dainų aptarimu.

Mūsų dalia jau tokia, kad visur ir visada turim budėti. Ne vien tik politinėje srityje, bet ir kultūrinėje. Būtų gerai, kad ir kitų ričių specialistai pasektų dir. A.

lyg dvasia yra konstatavusi savyje baimės buvimą, ir baimę, kaip žmogišką būseną, tyrinėja filosofinio mąstymo būdu. Milašiui tuo tarpu ir jo personažams šita problema nekyla.

Kučūno pavyzdžiu ir keltų atvejus, kur nutylimi ar iškreipiami mūsų liečiantys faktai jų specialybės literatūroje. Stipri, profesionalinė kompetencija pagrįsta reakcija gali būti sėkminga ir mūsų tautai ne mažiau svarbi, kaip ir politinė akcija.

A.R.

RŪPESČIAI ELGAR NAMAIS

Anglai turėjo gal ir per mažai išgarsintą kompozitorių Edvardą Elgarą. Mirė jis 1934, o jo kūriniai plačiau garsinti pradėdami tik pastaraisiais metais. Ken Russell, paveiktas jo muzikos, net ir filmą apie jį pastatė.

Nemaža žymių kūrinių jis parašė, kai 1904 — 1911 metais gyveno Plas Gwyn, netoli Hereferdo. Dabar susigriebta, kad tas

namas, kuriame jis gyveno, turėtų būti itin brangus, kaip paminklas, o jis grįžta jau, toks apšėtas, beveik griuvėsiai. Savininkai norėjo parduoti, bet varžytynėse niekas nebesiryžo siūlyti nė 20,000 svarų (40,000 dol.) už tą triaukštį pastatą. Tai sujudė jo muzikos gerbėjai, šaukėsi filminko Ken Russell pinigines pagalbos: norima nupirkti, atstatyti ir įrengti, kaip tarptautinį centrą, kuriuo naudotųsi Elgarą mėgstantieji muzikai.

Atstatyti ir įrengti? Kainuos tas malonumas apie 100,000 svarų.

Gyveno Elgaras Worchesteryje (ten ir mirė), ir net trys jo vardą nešiojančios organizacijos rūpinasi sudaryti kitą fondą kitiems namams įrengti. b. kz.

DR. K. G. BALUKAS
Akušerija ir moterų ligos
Ginekologinė Chirurgija.
6449 So. Pulaski Rd. (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Jei neatliepla skambint 374-8004
Pirma ligojus pagal susitarimą.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Avenue.
Val.: pirmad., antr., ketv. ir penkt.
8 iki 7:30 val. vakaro.
Šeštad. nuo 1 iki 3 val.
Pagal susitarimą.
Ofiso telef. WA 5-2670.
Rezid. tel. WALbrook 5-3048.

Tel. ofiso HE 4-5849; rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt.
1:00 - 5:00 val. popiet. treč. ir šešt.
tik susitarus.

Dr. Jonas G. BYLA-BYLAITIS
GALVOS IR STUBURO LIGOS
2858 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Tel. — 476-3409
Valandos pagal susitarimą

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. — GR 6-2400
Val.: pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antr. ir penkt. 10-4; šeštad. 10-3 val.

Ofis. tel. 735-4477; Rez. 246-2839
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocinės ligos.
CRAWFORD MEDICAL BLDG.
6449 So. Pulaski Road

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Tel. — BE 5-5893
Specialybė Akų ligos
3907 West 108rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. — PR 8-2220
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKSA
VAIKŲ LIGOS
2636 West 63rd Street
Pirmad., antr., ketv. ir penkt.
nuo 12 iki 2 val. ir nuo 5 iki 8 val.
vak. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGIJĄ
CHIRURGIJĄ
5214 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. atsakoma 12 valandų
489-4441 — 561-4605

Istaigos ir buto tel. 652-1381
DR. FERD. VYT. KAUNAS
BENDROJI MEDICINA
1407 So. 49th Court, Cicero, Ill.
Kasdien 10-12 ir 4-7
Išskyrus treč. ir šeštad.

Tel. ofiso ir buto: OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius.
Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
Lietuvius gydytojas
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antr., ketv. ir penkt.
nuo 12-4 val. popiet. ir 6-8
val. vak. Treč. ir šeštad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKIŲ IR VAIKŲ LIGOS
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue.
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryto
iki 1 val. popiet.
Ofs. tel. RE 7-1168, rez. 239-2919

Ofs. HE 4-1818; rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
71-os ir Campbell Ave. kamp.
Val.: pirmad., antr., ketv. ir penkt.
3 iki 7 v. p. p. Tik susitarus.

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KAROSAITIS
7051 So. Washenaw — Tel. 778-6766
Pritaikomi akiniai pagal gydytojų receptus.
Didelis akinų rėmų pasirinkimas.
Val.: pirm., antr., ketv. 10-5:30.
Ketv. 1-3 v. vak. Šešt. 10-4 v. p. p.
Trečiadienis uždaryta.

Telef. — 282-4356
DR. ROMAS PETKUS
AKIŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofisai:
111 NO. WABASH AVE.
4200 NO. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą.

DR. FRANK PLECKAS
(Kalba lietuviškai)
OPTOMETRISTAS
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir
“Contact lenses”
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PUSLIES IR
PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antr. nuo 1-4 popiet
ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880, rezid. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso telef. RE 5-4410
Residencijos telef. GR 6-0617
Ofis. val.: pirmad. ir ketv. ir penkt.
nuo 1:00 iki 3:00 val. popiet

Ofiso tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antr., ketv. ir penktad.
2-5 ir 6-7 — 18 anksto susitarus.

Tel. ofiso PR 6-6446
F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet.
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

Ofs. tel. 586-3166; namų 381-3772
DR. PETRAS ŽLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 So. Narragansett Avenue
Val.: pirm., antr., ketv. ir penkt.
2-7; šeštadienis pagal susitarimą

Perskaityt “Draugą”, duokite jį kitiems.

Opera, nulėmusi Verdžio kūrybinę ateitį Kelios mintys Nabucco spektaklių parašei

STASYS LIEPAS

“Aš esu arogantiškai reiklus ir nekantrus klausytojas. Bet tai liečia tik mažą, net labai mažytę, kompozitorių saujelę — jeigu aš išgirstu kokį jų kūrinių, kuris man nepatinka, aš esu įsitikinęs, jog tai mano paties neišmanymo kaltė. Vienas tokių kompozitorių yra G. Verdi”.

Taip rašė apie G. Verdi neseniai miręs žymusis anglų kompozitorius Benjamin Britten. Panašiais variantais ši didįjį operos genijų, palikusių žmonijai savo nemirtingą net 27 operų lobyną, atestuota ir visa plejada jo amžininkų bei 20-jo amžiaus garsųjų kompozitorių ir muzikologų.

Bet kaip mažai betūko, kad Verdžio kūrybinė karjera dar pačiojo savo užuomazgoj staigiai ji apnikusių nelaimių grūtimui būtų buvusi totaliai sutrempta! Ir tik trečioji jo opera Nabucco jo gyvenimą išgelbėjo, ji įpilietindama muzikos Olimpe.

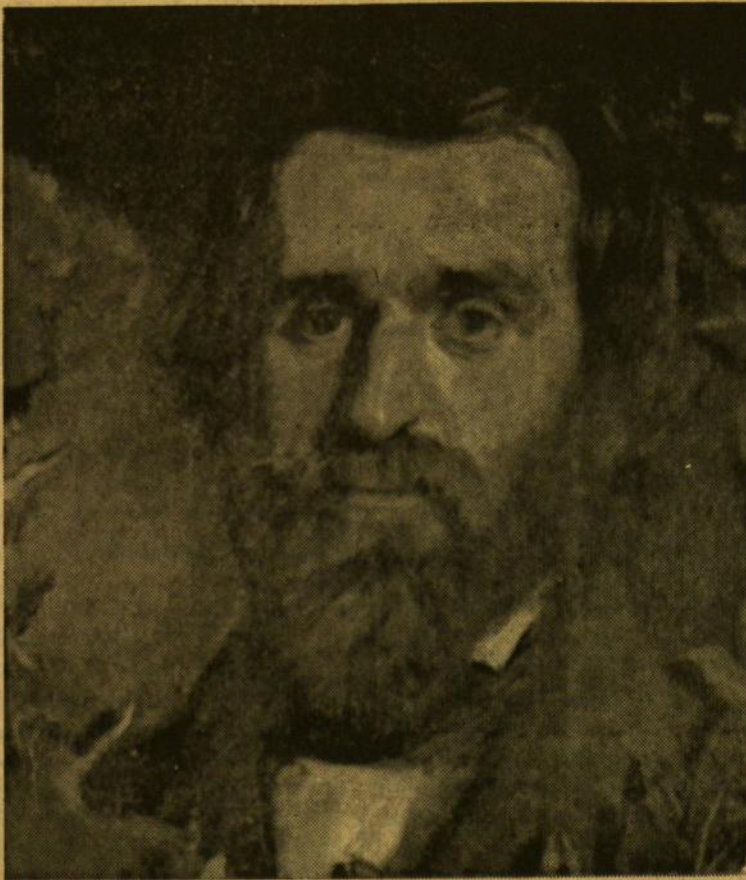
Pirmame trumpame savo kūrybos periode ligi Nabucco premjeros Verdi buvo patekęs į klaidingą likiminę kryžkelę. Jos vingius detaliau nušviesti yra bet kada be galo įdomu ir intelektualiai prasminga. Kimbu į tokį bandymą šiuo metu, manydamas, kad tai dabar bus deganti aktualija, ypač tiem, kurie rengiasi pamatyti jos premjerą Chicagos lietuvių operoj.

Pirmąsias dvi operas Verdi parašė tragiškiausiu savo gyvenimo tarpsniu, paženklinutį trijų jo šeimos narių laidotuvėmis. Štai tu tragiškų įvykių grandinė.

Su pirmąja savo žmona Margarita jis susilaukė 2 vaikų: dukters Virginijos (1837) ir sūnaus Icilio (1838). Gimęs sūnui, po mėnesio mirė jo pirmagimė. O pora savaičių prieš pirmosios jo operos Oberto (libr. A. Piazza) premjerą, kuri įvyko Milano Scalos 1839 lapkr. 17 d., pasimirė ir jo sūnelis. Nuostabu, kad tokiose aplinkybėse pagimdytas Oberto jam vis dėlto atnešė didelį pasiekimą — vien rudens sezono jis buvo atliktas 14 kartų, o Scalos direktorius B. Merelli pasirašė su juo dar trim naujom operom sutartį.

Komiška opera po visos šeimos pakasinių

Po tokio smūgio labai nenorom įsitraukus į antrosios — pagal sutartį — komiškos operos Karalius vienai dienai (libr. F. Romani) komponavimą, ji užgriuvo dar baisesnės nelaimės. Pirmiausia jis pats sunkiai susirgo. Bet žmonos rūpestingai slaugomas, po kelių savaičių jau kiek atkuto. Tada ji susirgo encefalitu ir netrukus nukeliavo amžinybėn, tesulaukusi 27 metų. Jau nerviškai visai palūždamas, bet Merellio spaudžiamas, jis vis tiek prisivertė tą komišką operą užbaigti. Jos premjera Milano Scalos 1840 rugsėjo 5 d. baigėsi visišku fiasco. Publika ją palydėjo priešišku baubimu ir švilpesiu, spauda — blogais atsiliepimais. Išgėręs šį paskutinį springdantį gurgkšnį iš kartybių taurės, Verdi padarė kietą nutarimą — pasiskelbė niekad daugiau nebekomponuosias. Jo laimei, direktorius Merelli, kad ir paties Verdžio prašymu anuliuojant visą sutartį su juo, bet turbūt intuityviai jausdamas jo kūrybinį pajėgumą, ir toliau kantriai tėviškai jį traktavo bei globojo. Kartą pripuolamai susitkęs Verdį teatre, kone per jėgą įbruko jam parsinešti namo perskaityti T. Soleres parašytą libretą Nabucco. Girdi, jam būtų įdomu išgirsti Verdžio nuo-

Giuseppe Verdi (1813-1901)

monę apie šį komp. O. Nicolai visai suniekinant libretą.

Parėjęs namo, Verdi nepagarbiai bloškė ant stalo Soleros suniktą rankraštį. Priėjęs žvilgtelėjo į atsivertusį lapą. Jame stambiomis raidėmis raibuliavo III-jo veiksmo tremtinių žydų choro Va, pensiero eilės:

Skrisk mintie, auksasparne skrajūne,
Link kalvelių smėlynuos
Kur toks šiltas, gaivinantis
Mano mielos žemelės gimtosios!
Sveikink Jordano upę gimtine,
Sveikink bokštus Ziono
O brangi, prarastoji tėvyne,
Laisvės saldžiais atminimais sugriautus! (—)

Tie tremtinių žodžiai ji tiesiog sukrėtė. Kažkokia jėga ji vėl trenkė prie to teksto. Graibstė akimis tai vieną, tai kitą eilių vietą. Dažnos biblinės parafrazės ji stipriai jaudino. Atsimindamas savo pažadus daugiau nebekomponuoti, prisivertė užvertį rankraštį ir nuėjo gulti. Bet miegas nelipo prie blakstienų — vis tos

eilės vaidenosi. Atsikėlęs jis ištiesai perskaitė libretą. Po to dar ir antrą ir trečią kartą. Paryčiu jis rankraštį jau buvo beveik mintinai išmokęs. Nežiūrint to, jo ryžtas neberašyti dar nebuvo palaužtas. Sekančią dieną jis rankraštį sugrąžino Merelliui, pokalbyje jam padaręs didelio įspūdžio. Tada Scalos direktorius sušuko: “Jeigu taip, tai parašyk jam muziką!”

Trumpas tolimesnis epizodas nulėmė visą Verdžio gyvenimą. Jam dar smarkiai spyruojantis, Merelli nutvėręs sugrūdo libretą į jo paties kišenį ir, sugriebęs už pečių, išstūmė jį už durų, jas tuoj užrakindamas. Bibliniu siužetu susižavėjusiam kompozitoriui tai jau buvo paskutinis stūmis į savo apžadų sulaužymą...

Nabucco triumfo stebuklas

1842 m. kovo 9 d. Milano Scalos įvykusi Nabucco operos premjera buvo ištisinis bei išskirtinis kompozitoriaus Verdi triumfas. Jį jau išpranašavo operos generalinė repeticija, kai teatre dirbą darbininkai per Va, pensiero chorą staiga prtilo, nutraukę darbą klausėsi ir po jo sukėlė pasiučia-

sią entuziazmą, šaukdami Viva il Maestro! bei visais darbo įrankiais pakeldami neišpasakytas ovacijas. Vieni vakaru Verdi tapo garsiausiu Italijos vyru. Jo pavarde ėmė žerėti ant lėkščių, skrybėlių, drabužių, maisto, žaislų, suvenyrų. Jo honoraras už sekančią operą buvo pats aukščiausias, koks tik buvo kada mokamas. Milane Nabucco buvo atnaujinamas daugelį sezonų, vieną sezoną pasiekdamas 57 spektaklių rekordą. Netrukus jis keliavo iš vieno Italijos miesto į kitą, visur keldamas furorą. Po premjeros keilais sekančiais metais jis buvo jau statomas ne tik Europoj, bet ir kitur.

Tad kokios gi buvo tos operos stebuklingo pasisekimo priežastys? Žinoma, svarbiausioji slėpėjo Verdžio muzikoje. Grandiozinis biblinis scenarijus, vykstantis žydų babiloniečių kovų fone, jo kaip muzikinio dramaturgo, įsėkančio smarkiausių verpetų, vaizduotei atvėrė naujus kūrybinės erdvės plotus. Tai kristalizavosi ypač didingais masiniais choralais ir spalvinga orkestrine bei vokaline egziliinio niūrumo ir dvasių Jehovos - Bealo grumtynių, vykstančių operos personažuose, tapyba. Kompozitoriaus kūrybinė ekstazė nešė jį padangių aukštībėmis virš nemažų libretisto nuodėmių raisto, kurio vaizdas net iškilųjį kompozitorių O. Nicolai suparalžavo baime. Manding, kai libretisto Soleros per dažnas nekritiškas žongliravimas atgamtiškumu dramą vietomis praskiedžia situaciniais absurda, tik toki kalibro talentas, kaip Verdi, tegalėjo iš to raisto visai sausas išieiti.

Bet Verdžio muzika čia ne viską lėmė. Tuolaikiniame politiniame ore skraidė dar ir kitas galin-gas Nabucco triumfo kaltininkas — patriotinis italų nusiteikimas. Nepakęsdami austriskojo pavergimo letenos, įsėkodami bent simbolinių kanalų savo laisvos ir suvienytos Italijos aspiracijoms bei protestui prieš okupantą pareikšti, Milano gyventojai ilgesinguose prispaustųjų žydų choruose gir-dėjo savo pačių laisvės himnus ir žydų aimanas šioje operoje sutapatino su savo pačių dejonėmis.

Tad Nabucco operos išvedimas ypač šiais sukaustuviniais metais i lietuvių egziliinę sceną tampa ir mums, kaip kadaise milaniečiams, reikšmingu gaudiniančiu simboliu. Juk ir mes laukiame tokio stebuklo, kokiu Nabucco opera anuo-met nušvito kompozitoriui Verdi, stebuklo, kuris dabar padėtų kenčiančiam mūsų tautai išieiti iš nykios likiminės kryžkelės į skaisčią ateitį.

Vertimai dedikuojami
Rasai Gustaitienei

188A

1. Sveikas būk, Iesa,
Tu dar šiemet išliksi
Maitinti uodų.
2. Naktį į lūšną
Prie mano lovių lenda
Svirpliuokas vagis.
3. Štai riebi varlė
Tupi soste ir baubia
Bosu... Tai valdžia?
4. Tu čia per vėlai
Nori būti žiburiu man,
Kandie-ugnele...
5. Negaiški laiko,
Žaisdamas su manim,
Brolau drugei.

RYUHO

SHIKI

6. Paėmiau mėnulį
Į kibirą vandens —
Apliejau žolę.
7. Tarp juodų medžių,
O jie dabar jau nuogi,
Tūkstančiai žvaigždžių...

8. Naktiniai vabzdžiai
Krinta ir suveda tuoj
Ant mano eilių.
9. Šaltį per naktį
Beždionių talkstos, kaip jai
Pavogt mėnulį.

10. Mėlyna jūra...
Iš pavasario sodų
Vėl kyla žviesė.
11. Labryt tau, žvirblė!
Tu rašai švarioj verandoj
Rasotom kojom.

12. Sena verdėnė:
Ten įšoko varlė
Į vandenio garų.
13. Vore verpėjau,
Tavo begarsė kalba.
Ar jai bus daina?

14. Eidams į naktį,
Rudens kosulį jungiu
Prie žiogų dainų.
15. Šalta kaip žiemą...
Krinta mėnulių žviesė
Ant baltų plaukų.

Japonų haiku

Yoshu Chikanobu (Japonas, 1860-1900)

Ponia su veidrodžiu

SENNA

SHOHAKU

16. Vieniša varna
Lydi mane kelionėj
Per sniego pūgą.

21. Vargšė mergaitė...
Valgo vienšį valgį
Šių niūrių žiemą.

ANON

SORA

17. Dainė lakštute...
Ar teks man klausyt eilių
Mirusių slėny?

22. Saulės gėlė ten
Sena Kanefusa —
Sniego baltį plaukai.

SOKAN

SHEIBI

23. Jei klaus jie maneš,
Tark, kad reikalų turiu
Kitam pasauli.

18. Pakėlęs galvą,
Regiu aš savo kūną
Gulintį sniege.

BUSON

Iš anglų kalbos vertė
Stasys Santvaras

19. Pakrantės alyva...
Ar atspindžiai tavo žiedų
Nuplauks tolyn?

20. Šalta pasauli...
Dreba meškerės valas
Rudenio vėtroj.

H a i k u, 17 skiemų eilė-raštis — poezijos forma, kurios pradmenų randame XIII a. japonų literatūroje; meninlu požidriu toji forma buvo išbululinta XVI-XVII a., bet Haiku savo popu-larumo neprarado ir šių dienų Ja-ponijoje — jie yra gausiai vertia-mi ir į kitas pasaulio kalbas.

Laiškas iš Rochesterio

Tenai ir čia

Mielas Kazy,

Kartą šnekoje Rochesterio diece-zijos parapijų darbo koordinatorius monsinjoras Kukuzi užsiminė, kad iš vyskupijos buvusių tautinių pa-rapijų tik viena lietuvių taip stipriai laikosi. Visos kitos sutirpo, asi-miliaivos ir jau tapo teritorinėmis. Tik po ilgoko paaiškinimo mūsų li-kiminės kovos už tautinę ir religinę egzistenciją su pravoslaviniu cari-niu ir dabartiniu komunistiniu rusu jis viską suprato ir stipriai atsis-tojo mūsų pusėje. Jis suvokė, kad italai, ispanai, prancūzai ir kitos tautos tenai gyvena savą savitą gyvenimą, kuria savo savitas kultūrinės verty-bes, o tų tautų žmonės čia atvyko įieškoti tik didesnės erdvės, sotesnės duonos ir tik retkarčiais teatsigre-žia į savo keliu klestinčią namų kultūrą, tuo tarpu lietuviai atvyko, įieškodami tik vietos, kur galė-tų pratešti ir papildyti tenai oku-panto prievartaujamos tautos gyvy-

bę. Nemažą skaičių čia rasta erdvė ir materialinės galimybės nusinėšė ir nusinėša su savo sriautu, bet da-lis lieka ištikimi tautos likimo už-dėtai paskirčiai.

Tą atvejį man, Kazy, ypatingai išryškina du šio meto giminingi momentai. Prieš porą savaičių į rankas pateko TENAI išleista Lie-kiminės kovos už tautinę ir religinę egzistenciją su pravoslaviniu cari-niu ir dabartiniu komunistiniu rusu kaita apie trijų dešimtmečių lietu-vių literatūrą pavergtame krašte ir čia, išsibarsčiusią po visą laisvą pa-saulį. Ir koks skirtumas! Tenai vi-sas puikiai išleistos knygos turinys suspaustas į kietą didžiojo brolio delną. Kas į jį tilpo, tilpo, kas netil-po, to lyg pasaulyje nebėra. Beje, kai kas pasisako prieš didžiojo bro-lio vardą. Esą didysis brolis mažes-nius užtaria ir globoja. Aš pats esu augęs ir didelę gyvenimo dalį pra-leidęs tarp kaimo žmonių, kurie ir teislaikė mūsų kalbos gyvybę, bet

niekur negirdėjau, kad skriaudžia-masis mažesnis dengtųsi didžiojo brolio jėga. Brolis — taip. Ne vie-nas mažukas skriaudžiamas stipres-niojo, šaukdavo, pasakysiu broliui, bet niekada didžiajam broliui. Teko pažinti porą šeimų, kur vyriausias brolis tikrai buvo vadinamas did-žiuoju arba tiesiai dičkui, bet te-nai nuo jo rankos cypdavo visi ma-žesnieji. Nežinia, kas mūsų oku-pantui tą vardą davė, bet davė greičiausiai tokią šeimą pažinęs, o gal net ir pats po didžiojo brolio dygliasis augęs. Toji dičkio aštri ran-ka lydi visą, šiaip labai gražiai ir rūpestingai išleistą meno veiklą nuo tampriai ant partijos kurlallo užtempto (vietomis net ligi plyši-mo pertempto) Prano Gudyno įva-do ligi visų pavelsių parinkimo. Sunku pasakyti, kaip parinkti puik-iausio senojos skyrtaus paveikslai, ku-rių tarpan pateko net Knuto Ru-secko *Besijuokias italas, teptuko* technika pašokęs daugeliu dešimt-mečių į priekį, bet vėlesnysis, jau man pačiam pusėtinai pažįstamas laiko tarpas parinkimu smarkiai apčiušintas. Užtenka paminėti, kad ir tokį stiprų tapytoją pakruojietį Stasį Ušinską. Iš priešokupacinės tapybos parinktas tik vienas iš silp-nesnių, bet jau kiek artimesnis

(anot dailininko Alfonso Dargio) “komunistiniam renesansui”, o oku-pacinio režimo darbų tarpe Ušins-ka visiškai išnykęs, lyg būtų iš-kuriančių menininkų tarpo garuo-te išgaravęs. Ką tada bekalbėti apie tuos, kurie pasitraukė nuo okupan-to į užsienį. Kai kurių iš jų yra i-dėta į priešokupacinį laikotarpį po vieną kitą silpnesnį priešokupaci-nių metų pavelskliuką (Vizgirdos, Galdiko, Varno...), bet į okupacinį metą nebe pateko nė vienas, nors iš to laikotarpio Vilniun nusiūtų jau yra daug ir gerų darbų. Apie visą plejadą jaunesniųjų, labai stipriai pradėjusių reikštis Lietuvoje keturiasdešimtųjų metų sąvar-toje, nėra nė ką kalbėti. Juos di-džiojo brolio ranka nubraukė nuo Lietuvos veido, kaip įkyrų mašalų spiečių. O jie, Kazy, vis dėlto yra. Jie gyvi ir dirba. Jų yra čia ir Eu-ropoj, ir Australijoje. Tikrai, jeigu panašų veiklą sudarytum iš ge-riausių darbų okupanto nuo Lie-tuvos veido nubrauktų dailininkų, jis ir savo gelme, ir įvairumu, ir drąsiu individualiu dailininkų ta-lentų pasireiškimu nepaprastai iš-siskirtų nuo Lietuvos išleistojo. Lie-tuvoje buvę ir matę tenyčėsių dailininkų darbus sako, kad tenai yra irgi didelių talentų, turinčių

nuostabiai puikių darbų, tik viena bėda, kad jie netelpa į didžiojo bro-lio nubrėžtą komunistinį “renesan-są”, tai ir paliekami nežinioje. Kai skaitai knygos įvadą (ir kitus tenai-rašomus propagandinius straips-nius) pilną demokratijos, laisvės, pažangumo, nacionalizmo (tauta ir tautinis, atrodo, yra ten trefni žo-džiai) terminų, nugara pagaugais nusitinkti pagiežingą didžiojo brolio šypseną tau metančią: “Rašyk, utelė, kaip liepiu. Pasuksi kitaip, nagu sutrėkšiu”. Tai juk pats di-džiausias inkvizitorius, tas didysis brolis, kuris kada nors, kur nors žė-mėje yra buvęs.

Ir kaip skirtinga čia, tame pra-keiktame, visokios “buržuazinės” priespaudos užgultame krašte. Vi-sokių negerumų yra ir čia, niekas to negali užgniežti, bet vis tiek čia dar nėra kalėjiminio režimo, kraš-tas dar nėra paverstas didžiule ver-gų stovykla. Niekieno nereikėjo klausiti, ar Antanaitis gali atvažiuo-ti su savo paskaita, nereikėjo prašy-ti leidimo susirinkti jos paklausti ir jam pačiam niekas nenubrėžė

gairių, apie ką gali kalbėti, apie ką ne.

Kai reinguos susitikti niekada ne-matyta, nors iš darbų ir pažintą, žmogų, visada esu pilnas netikru-mo. Rasim kalbos, ar tylesim kiek-vienas į savo kampą įsispraudęs. Turės norą šnekėti su žmogum, į-gimto kaimietiško stačokiškumo nepasistengusio nusimesti? Ar į ne-gudrius, tiesioginius, ne moksliško susukimo klausimus atsakinės tokia pat stačia ir nuoširdžia šneka, o gal, nemalonėdamas nusileisti iš “inte-lektualinių” aukštumų, teatsaki-nės tik taip ir ne. Susitikom. Aš An-tanaičio nepažinau, bet jis sakėsi pažįstas mane ir jau iš tolo iš po stambokų ūsų sklendančia šypse-na parodė, kad tikrai pasitinkantį pažįsta. Ir iš pačios išvaizdos nė kiek nepanašus į teatrų ir literatūra galvą prisimušusį žmogų. Tokius žmones, nežinia kodėl, vaizduojusi aukštokus, lieknus, čiuplaus veido, bet tame čiuplume puikiai sutilpu-sius gyvumu trykštančius ryškius veido bruožus. Tuo tarpu jis atėjo platus, kresnas, platus vel-du ir pasisveikino stiproka ranka, kaip žmogus atėjęs iš laukų ar miš-ky, kur duonai pelyntis reikia stip-rių rankų ir patvaraus kūno. Ir

(Nukelta į 4 pusl.)

Tenai ir čia

(Atkelta iš 3 pusl.)

šnekos, kaip plataus ramiu nutekio vandens. Apie vakar ir apie šiandien, apie viską ir apie nieką. Tik atverk ausis ir klausyk. Jeigu nuteiktas spragą dėl visko įterpti savo žodį, bus gerai, jeigu ne — ne-reikės ir to, kalba nenutrūks. Nebūdamas iš tų kalbinių, mėgstu tokius žmones. Iš jų vis kuo nors praturtėję. Jeigu jau ne sąmonėje, tai kažin kur giliau vis kas nors užsilieka. Klausant nenutrūkstamos kalbos riedėjimo ir pačiam save įdomu stebėti. Ateina klausimai, abejonės, patvirtinimai to, ką girdi, bet kai kalbos srovė nutrūksta, tai visi norėti įtarpai susipina su pačia kalba ir kartu su ja nuskaista, kad vėliau ir labai besistengdamas negali atsiminti, ko norėjai klausyti, ar ką ryžais įterpti. Žmogaus žinyno sandėlių gėlmės dar taip mažai teiširtos ir vargu ar bus kada ligi pat dugno išžiūrėtos, jog nežinia, ar kada nors tie, dabar mėginti klausyti klausimai ir nepertraukto kalbėjimo sukeltos abejonės neiššoks aiškiais atsakymais ir tvirtais teiginiais, kurių pradžių ir kažin kaip besistengdamas nebegalėsi įžiūrėti. Juk taip dažnai, Kazy, rašai, eini, ar tik taip sėdi kieme įsižiūrėjęs į bitės skraidymą nuo dobiluko ant dobiluko ir be jokio aktyvio topteri mintis, sprendimas ar net ištisas pasakojimas, o Tau gal eilėraštis, kurio gėnezė veltui bejeskoti. O ji turi būti. Jeigu ne smegenyse, tai kur nors anapus jų dar gilesniai dugne, ir nieko iš ten neiškraptys, kol neateis laikas pačiai minčiai iššokti. Tai labai panašu į seklos dygimą ar gimimą žmogaus. Žmogus savo gėnezę gali sužinoti iš kitų, gali suprasti, kaip viskas vyko, bet negali atsiminti.

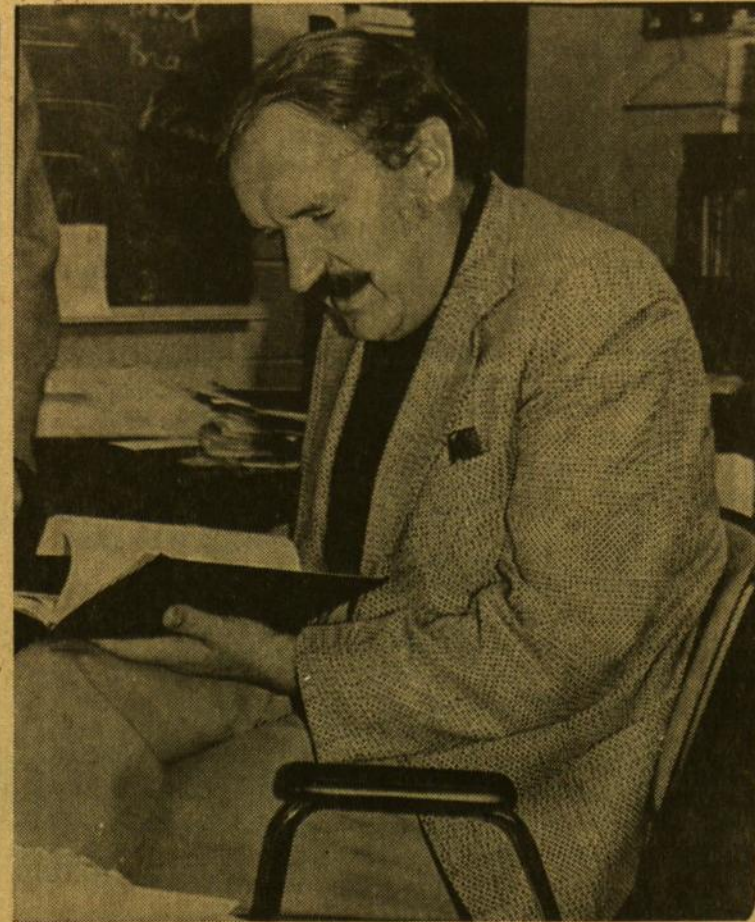
Padajęs į šalį tuos lėkštukus svarstymus, Kazy, Antanaitis man tebestovi galvoje kaip žmogus, išbuvęs dienų dienas vienuomenio, kaupęs mintis, kaip vandenį tvenkinyje, o dabar, radęs progos, praveria užtvanką ir leidžia tekėti pakalniui. Būdamas kaimo vaikas, negaliau neprisiminti arklių, per žiemą užsišovusių tvarte, vienuomenio. Pavasarį išleisti laidarin, kaip jie šveičia iš vieno galo į kitą, kaip jie triūbija, uodegas papūtę. Žmogus tos pat gamtos vaikas, tesiskiria tik savo gelme, kuriai prisikrovus, reikia pravedinti.

Bet Antanaitis nesiriboją bohemišku prasišveitinimo malonumu — šnekėti, šnekėti, šnekėti. Jis turi ir konkretų žvilgsnį į rytdieną, sugėba užsidėti ir pareigas, o gal ta pačia proga ir praturtėja. Ne pinigais, Kazy, nei dar begyžant Rochesterio pakraščiais iš aerodromo, jis kalbų tarpųje rado progos pasitelrauti, ar neatsirastų pas mus žmogaus, su kuo galėtų sumegztį pasikalbėjimą "Akiračiams". Su dail. Dargiu jau yra kalbėjęs Zemelis, mane patį jis patį laikiu buvę panašes, ar neatsirastų dar kas nors? Rochesterio lietuvių skaičius labai ribotas. Tai ne Chicago, Toronto, New Yorkas ar kuris kitas centras, kur žmonių gali riekduotis semtis. Pas mus viskas skalsu. Žmonės irgi. Bet tame skalsume vis tiek turime šį tą reikšmingą ir ne vien mūsų nedideliam lietuvių būreliui. Pavartę svarbesnius vardu, sustojom prie vienos iš pačių šakotiausių asmenybių, prie prof. daktaro Antano Klimo. Jis, sugėbas padalyti savo dienas tarp mokslinio bei visuomeninio darbo ir šeimos rūpesčių, turėtų ir daug ką iš savo patirties pasakyti, žinoma, jeigu turės laiko. Bet laiką jis moka susitvarkyti, kaip turbūt retas kuris iš mūsų. Tarp vežiojimų šeimos į viškus darbus ir užsiėmimus, jis išspaudė dar tiek laiko, kad didesnę dalį šeštadienio galėjo prašnekėti. Keletą valandų Jankų lūšneje ir dar keletą savo kabinete Rochesterio universitete. Ten juodu turėjo progos pasirausti po lentynas knygų, tarp kurių yra ir ne viena kny-

ra rėtybė. Nors, Kazy, ir man pačiam seilė varva apie jas išsižioti, bet nemoriu savo svečiui užbėgti už akių. Jam buvo rodyta, tegu jis ir parašo, o iš to, ką girdėjo, prirašyti galės nors ir visą "Akiračių" numerį. Tiesa, pasiūlykimu su dr. Klimu spragoje, dar buvom užsukę pas dailininką Alfonsą Dargį, ką tik sugrįžusi iš savo darbų parodos New Yorke, tebeplina įspūdžių apie "sofistikuotą" didmiesčio lietuvių ir jų organizacinius sugebėjimus ir nesugebėjimus. Jo tenai buvimą dail. Vida Kristolaitytė labai puikiai ir labai teisingai aprašė Tavo laikraštyje, ir sveikai padarei jos raštą atspaudęs geroje vietoje. Kad New Yorkas jo nesuprato, Dargis nėra apkartęs. Ir nekaltina žmonių, kad jie yra tokie, kokie yra. Kas jiems ir Kristolaitytės žodžiai. Jie ramiai skendi savo primityviškame nekaltume ir kultūrinio įmantrumo laipsnį teriboją tik tam tikrais balais, tam tikrais drabužiais, tam tikru (ne iš pigiųjų) išgėrimu. O Dargi pas juos išleisdamas sakiau: "Alfonasai, New Yorkas tave geriau supras, negu kas kitas. Tenai gi šių dienų meno Meka." Ir suprato... Vida Kristolaitytė suprato...

Nors iš New Yorko paveikslai dar nebuvo grįžę, bet jų dar kita tiek buvo ir namie, tai per valandą laiko ir Antanaitis galėjo jų prisizūrėti. Atrodo, kad suprato ir jis, nes paskum, kai buvom vieni, pasakė: "Jo darbai man patinka". "Tikrai patinka," dar pridėjo. Tik dėl teatro tai juodu jau negalėjo susiprasti. Dargiui teatras toks, kokiam jis Europoje dirbo ir dekoravimo patyrimo įsigijo. Jam teatras sutelktinųjų žmogaus pastangų rezultatas. Vertingi rūmai, puiki išmaningai dekoruota scena, geras aktorių ansamblis. Antanaičiui teatras tik aktorijos. Patalpos, butaforija jam turti menkos reikšmės. Svarbu tik tas, ką aktorius sugeba duoti. Pagal jį Amerikoje dabar yra galvalingasis teatro renesansas. Jis, bevažinodamas po visą Ameriką (tai jo darbas kaip atskaitomybės revizoriaus), kiekvienoje vietoje pasižiūrįs teatrinių grupių darbo ir negalįs atsigėrėti jų nuostabių užsidegimų ir dažnai neeiliniais sugebėjimais, tuo tarpu Dargiui Amerikoje teatro kaip ir nėra. Žinoma, ir nebus, kol teatras nebus valstybės reikalas, kaip yra Europoje, į kurią pasidairyti ir Dargis kas kelintį metį vis nuvažiuoja ta proga pasidairio po europinius teatrus ir parsiveža dar stipresnę tikrojo teatro nostalgiją.

Pagaliam prisėdom ir prie to, kam buvo atvažiavęs. Jam rūpėjo, kiek čia žmonių gali tokia paskaita domėtis? Kad būtų koks teatras ar cirkas, bet dabar literatūra čia ir ten. Kiek žmonių iš tokios mažos vietos gali susirinkti? Jis galvojęs tą paskaitą padaryti tokią, kad išeitų ne akademinis, o pragmatinis vakaras. Tam juoston prirašydinęs Barausko deklamuotų gabalų ir perrašydinęs Lietuvoje esančių autorių įskaitymų. Ką nedaręs, bet paskaita išėjusi labiau į akademinę pusę lenkia ir gerokai į antrą valandą išėjusi. Raminau teigdamas, kad mūsų žmonės "nesofistikuoti", kad mes čia dar neįsigijom didžiųjų miestų prietaro, kad bet kokia programa (išskyrus gal operą) neturi trukti ilgiau, negu valandą, kad čia žmonės ateina žinodami, ko nori, ko jieško ir ko laukia iš rašytojo ar paskaitininko. Nežinau, ar kiek įtikinau, bet sakėsi, būsiąs patenkintas, jeigu ateisį dešimt ir visi iškęsį ligi galo, o po paskaitos, ir kai dar važiuom pažūrėti kaip gyvena L.B. kultūrinės sekcijos varikliai Dėdina, ir pas juos, ir vėlai naktį, kai jau visi buvo sumigę, o mudu dar sėdėjom virtuvėje (aš su įprastiniu šliuksniu škotijos, kad nebūtų tuščios rankos, jis su buteliu konjako, vis pasimašydamas lašą kitą su coca cola). Taigi ir vėlai naktį į nenutrūkstamą šneką jis

Algirdas Titus Antanaitis kalba Rochesterį, N. Y. Nuotr. Jurgio Jankaus

vis įmaišydavo, kad tokių imlių klausytojų jam labai reta teteiko sukikti. Sakė, kalbi ir jauti, kad kiekvienas žodis smėgti sminga. Ir pasiklausyti, sakė, net ir Chicagoje daugiau nesusirenka. Man, Kazy, sunku tikėti, bet gal taip ir yra. Gal didelių miestų žmonės tesidomi tik tokiais "dideliais" dalykais, kur jau čia, kad bus taip trenka, kad po to negreitai atsipeikėsi. Atlaidiniais ir jomarkiniais tokiais. Operomis ir kitokiais spektakliais, kur linksminojai scenon išeina būriais. Kaip tu eisi pasidomėti, ką gali pasakyti vienas žmogus. Kaip nusileisi iš didmiesčio aukštumų ir pakreipsi dėmesį į jį, į vieną, visą valandą. O, gink Dieve, dar net ilgiau. Nepagalvok, Kazy, kad aš nemėgstu didžiųjų spektaklių. Mėgstu, ir dar kaip. Bet po operos, ar simfoninio orkestro koncerto, ar po pulkaus tokio ansamblio spektaklio, su didžiausiu malonumu dar valandą prasėdėčiau su dirigentu, su kompozitorium, su vadovu, net su eiliniu tu didžiųjų spektaklių dalyviu. Dar rūpėtų įžvelgti į viso darbo šaknis. Atsimenu, senokai, bene a kademių didesnio susirinkimo progą surengtame dainos ir literatūros vakare, kažin ką skaičiau, dar kelis žodžius apie savo darbo procesą pridėjau, ir to vakaro aprašinetojas už tai užpylė man šalto vandens. Esą uiekam nesvarbu, kaip tu'ką dirbi, mums duok trumpą, išbaigtą darbą, kad būtų ko paklausyti, kitą visą turėk sau. Laimel mūsų mažame Rochesterio lietuvių susibūrimo toji, ant snobizmo ribos svyruojanti pažiūra, seniai atgyventa. Čia žmonės domisi ir tuo, kas padaryta ir nepatingi pasidomėti iš kokių šaknų ir kaip tas padarymas yra dygęs. Beveik dviejų valandų Antanaičio šneką jie ne tik su malonumu išklaušė, bet dar ir nemaža paaiškinimų paprašė. Jis dar atsivėrė ir darbo lapus. Po paskaitos daugelis juos vartė, stebėdamiesi, kiek daug darbo reikėjo įdėti paruošti ne taip jau labai išėjusiam pašnekesiui, o ne vienas, ypač iš jaunimo, gal net pasinaudaus panašiu metodu ir savo darbams.

Kiekvienas džiaugėsi ir dar tebesidžiaugia gal pirmąja tokia mūsų rašytojų padaryta paralele tarp trijų dešimtmečių grožinės literatūros okupuotame krašte sukurtos ir laisvajame pasaulyje pasklidusios. Beveik kiekvienas po to pagėdavo, kad toji paskaita, kiek praplesta ir papildyta ligi šių dienų, būtų išleista atskiru leidiniu. Toks leidinys būtų labai naudingas literatūra susidomėjusiam besimokančiam jaunimui ir šiaip kiekvienam žmogui lietuviui, tik, sako, autoriui reikėtų išsilaisvinti iš siauro srovinio ratuko. Manding tai yra nelengva. Visame pasaulyje taip buvo, ne kitaip buvo Lietuvoje, ne kitaip ir čia. Daugeliu kritikuojamos pasaulėžiūros, savos politinės grupės, net kraujo giminytės žmonės buvo

buvo pražiūrėjęs gerą laiko tarpą. Gerai, kad dar spėjom. Jis skubėjo, nes norėjo spėti Chicago į dieninį Pūkelevičiūtės "Palikimo" spektaklį. Trumpai atsisveikinom, ir jis skubėjo per visus patikrinimus, nusinešdamas atsakymą į mano klausimą, o aš pasilikaui neaiškume su dideliu klausimu, kaip rašytojas, verčiamas derintis į partijos propagandą, gali išlikti objektyvus. Nebent objektyvus tik okupanto linijai. Bent tuose veikaluose, kuriuos pasitaikė skaityti, tikrajai realybei objektyvumo nedaug teradau. Aš pats pardavinėjau savo vasaras, mano broliai pardavinėjo, pardavinėjo ir draugai, augau tarp vasaras pardavusių berniukų ir mergaičių, didelę dalį jaunystės praleidau prie keturšakės, dalgio (pas mus sakdavo dalgės) ir plūgo rankenų, bet nei tokios jaunystės, kaip Paukštelio, nei tokių parduotų vasarų, kaip Baltušio, manys ne. Ne tik manys, bet ir visuose tuose, kurie tas vasaras pardavinėjo. Parašyta gerai, vietomis net labai gerai, bet atitraukimas nuo tikrosios tikrybės ir įgludimas į partijos propagandinę raidę šurpu nuelina per nugara. Kas savo vasarų (ir žiemų) nepardavinėjo, tam pasakojimas gali atrodyti labai tikras, labai objektyvus, nes kuris nesistos mažo skriaudžiamų pušen, bet mes patys nesijautėm nei skriaudžiami, nei kankinami. Šeiminkas (buože) nebuvo nei kolūkio pirmininkas, nei koks partijos pareigūnas, sėdįs raštinėje už stalo. Jis kėlė anksčiau už piemenį ir gulė vėliau. Jis kentė tuos pačius drengiančius lietus ir šurpius vėjus. Tada dirbom visi, ir nė vienas neatėjo į galvą, kad kas galėtų sėdėti be darbo, kai visi plūša, ir žiūrėti į dirbančius iš viršaus. Tokia buvo objektyvi tikrėybė tuo laiku. Man, viską išgyvenusiam, ji buvo graži. Nusitrynė ir šaltos rasos nuo basų kojų, nudilo ir aštrios rugienos, bet giliai pasiliko jokių programų ir propagandų nepalies-tas turinys, kurio neišgyvenęs vargu ar kas supras. Panašaus gyvenimo neišgyvenusiam ir "Parduotos vasaros" gali atrodyti visiškai atremtos ir realybės, visiškai objektyvios, nė kiek okupanto botago nepadiktuotos. Tokiems jos ir yra parašytos: žiūrėkit, kaip tada buvo baisu!

Antra vertus, kažin ar apskritai įmanoma šnekėti apie meno objektyvumą. Pačia esme menas juk yra subjektyvus. Jis tėra menininko mėginimas sudėti savo pasaulį į konkrečią medžiagą: žodį, garsą, formą, spalvą. Ar Ciurlionis buvo subjektyvus ar objektyvus! O Beethovenas? Šekspyras? O Brazilionis, Katiliškis ir Tu pats? Kiek jų talentai pajėgė, jie galėjo būti objektyvūs tik savo pasauliams, bet ne Tavo, Kazy, ir ne mano, ir ne kurios nors partijos užgaidai. Lietuvoje, priešingai, jie turi lauzyti savo vizijas ir rikiuoti jas pagal partijos pareigūno komandą. Ir kaip skaudu, kai jie mėgina savo tikrąjį pasaulį prakišti kur nors tarp eilučių, kur nors viena kita metafora šmėkštelėti su mintimi, kad cenzoriai per kvaili tą pastebėti. Jie plakasi, kaip žuvis po

ledu, norėdamas gauti nors gurkšnį deguonim persunkto vandens. Šiaip ar taip Antanaitis paliko mums labai gerų mūnčių. Tokių, kokių tikėjosi palikti, ir tokių, apie kurias gal nebuvo net pagalvojęs. Tuos du pasaulius, tenykštį ir čionykštį, lyginti labai sveika ir būtina. Tik palygindami galime giliau įžvelgti ne vien į daiktų santykius, bet ir į jų esmę. Ypač mums reikia pajusti tą daiktų ir vyksmų esmę, kad geriau galėtumėm suprasti tenai besiplakančius žmones. O juos

reikia ir suprasti ir įvertinti, ne pasmerkti. Joks mūsų nuopelnas, kad čia atsiradom, bet būtų nuopelnas, kad sugebėtumėm pakilti nuo minkštasuolių ir darytumėm tą, ko tenai pasilikę negali. Ne vienas kitas, ne tas ir anas, bet visi ir kiekvienas. Pagaliau toks mūsų paskyrimas, bet kaip tu save tam paskyrimui palenksi, kad taip gera jaukių namų ramybėje tūnoti.

Tavo

Jurgis Jankus

● MOSŲ VYTIS, 1977 m. Nr. 3 — 4. Skautiškos minties jaunimo ir vadovų žurnalas. Leidžia Akademinis skautų sąjūdis. Redaguoja Antanas Saulaitis, S. J., 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Administruoja Alfredas Kleinhaitis, 11044 W. 84 Place, Willow Springs, IL 60480. Metinė prenumerata JAV ir Kanado-

je — 6 dol., kitur — 3 dol. Garbės prenumerata — 10 dol.

Numeris skirtas paminėti Akademinės skautijos įsteigiam Vyduo jaunimo fondo 25 metų sukaktį. Straipsniai ir nuotraukos gražiai nušviečia šio fondo įsikūrimą ir 25 metų sėkmingą bei prasmingą veiklą.

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir Taisyimas
2646 W. 69th Street — Tel. RE 7-1941

LADIES AND GENTLEMEN!

Hair formula JIB is Patented-Guaranteed in Switzerland and is Registered in USA, Canada, Europe. It cures Dandruff, Falling Hair, Itching scalp, Splitting ends, strengthening HAIR, Root growth, and restoring NATURAL HAIR COLOR. Using JIB you will never be BALD or GREY. 100% Guaranteed. Listed in Druglist, Red-Blue Book, Drug's-Chemist Order STRAIGHT JIB LAB.: J & J, 2557 W. 69th St., 1640 W. 47th St., So. 80th Ave. & 14th St., Cicero, ILL. 1147 S. Ashland Ave., 2834 No. Milwaukee Ave., Chicago, IL. JIB Medicine Liquid 8 oz. week supply — \$6.00. Money Order postpaid Send Today

JIB LABORATORY, 1437 So. 49th Ave., CICERO, ILL. 60630

Savanorio ir Kontražvalgybininko Atsiminimai
Tai Lietuvos žvalgybos ir kontražvalgybos paslaptys kurias aprašo J. DEMERECKIS savo knygoje.

Kaina minkštais viršeliais \$4.00, kietais \$5.00

Gaunama —
ORAGUS, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ 1978 METAIS!!
AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
Įsteigta 1959 m.
9727 So. Western Ave., Chicago, Illinois 60643
Tel. — (312) 238-9787

6 VIENOS SAVAITES KELIONĖS:
1 — gegužės mėn. 1 d.; # 2 — gegužės mėn. 8 d.;
3 — gegužės mėn. 14 d.; # 15 — rugsėjo mėn. 25 d. užpildyta;
16 — spalio mėn. 9 d.; # 17 — spalio mėn. 16 d.

DVIEJŲ SAVAIČIŲ KELIONĖS:
4 — birželio mėn. 12 d. (Vokietija);
5 — birželio mėn. 18 d. (Roma);
6 — birželio mėn. 26 d. (Leningradas);
7 — liepos mėn. 2 d. (Roma);
8 — liepos mėn. 10 d. (Sveicarija);
9 — liepos mėn. 17 d. (Paryžius);
10 — liepos mėn. 24 d. (Ryga-Leningradas);
11 — liepos mėn. 31 d. (Leningradas);
12 — rugpjūčio mėn. 7 d. (Sveicarija);
13 — rugpjūčio mėn. 14 d. (Paryžius);
14 — rugsėjo mėn. 4 d. (Ryga-Leningradas);
18 — gruodžio mėn. 20 d. (Kelėdinė)

Dėl kainų ir platesnių informacijų kreipkitės į American Travel Service Bureau!
Visos ekskursijos apima kausą ir Trakus. Visos skrenda su palydovu.
Taipgi parduodame pagigintus ekrėdumus (čarterius) į Londoną, Frankfurtą, Zurichą, Varsuvą, Havajus, Las Vegas ir kitur.

10% — 20% — 30% pigiau mokėsite už apdrandą nuo ugnies ir automobilių
FRANK ZAPOLIS
3208 1/2 West 95th Street
Chicago, Illinois
Telef. GA 4-8034

WAGNER and SONS
TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERS,
Nuomoja, Parduoda, Taiso
Virš 50 metų patikimas jums
patarnavimas.
Phone — 581-4111
5610 S. Pulaski Rd., Chicago

5 1/4%

PER ANNUM
PASSBOOK
ACCOUNTS

HIGH RATES 7 1/2%

PAID QUARTERLY AT

BRIGHTON

FEDERAL

SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

HIGHEST RESERVES

4071 ARCHER AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60632
TEL.: LA 3-8248
(WEST OF CALIFORNIA AVE.)

6 3/4%

PER ANNUM
\$5000 or more
minimum
30 months

6 1/2%

PER ANNUM
\$1,000 or more
1 year min.

6 1/2%

PER ANNUM
\$1,000 or more
1 year min.

Elena Kepalaitė Phoenix galerijoje, New Yorke

K. ŽOROMSKIS

Elena Kepalaitė New Yorke, Phoenix galerijoje jau penktą kartą. Siemetinė jos paroda buvo nuo vasario 25 iki kovo 16 d. Kas matė jos pirmąją parodą ir dabartinę, ras skirtumą. Jeigu savo pirmoje parodoje 1970 ji dar buvo ne visai tikra ir sava dėl savo geros pažinties su J. Lipchitz'u, tai šitoje parodoje ji pasirodė jau visiškai nutolusi nuo anų svarbių pažinčių ir susiradusi aiškesnę savo viziją. Yra žengtas gražus žingsnis į šoną, net, manyčiau — pirmyn. Pasikeitusi ir jos medžiaga. Jeigu anksčiau skulptorei buvo svarbi bronzos, dabar ji pamatė, kad naujausiems jos užmąnyms poliorizuotas plienas yra geriausia medžiaga. O tų užmąnyms skulptorė turi, kaip atrodo, nė kiek nemažiau, kaip drąsos ir energijos. Ką tik prieš metus susilaužiusi vieną ranką, o dabar, sniego pūgoms siaučiant, dar ir antrą, ji nenusiminė ir nepasimetė, o įkūnijo parodą iki pat galo.

Galima manyti, kad piešiniai ir skulptūros jau buvo padarytos dar prieš paskutinįjį nelaimę, betgi viską vis tiek reikėjo sutvarkyti, suvežti, pastatyti ir sukabinti.

Užtat, kad ir labiausiai nenorėdami, kas pas mus labai madoje, turėtume pasakyti: "Bravo, Elena!"

Svečių lankymasis atidarymo vakarą, manyčiau, prašoko normalu.

Parodoje išstatyta penkios skulptūros ir keturiolika piešinių. Visos skulptūrinės dalys suaplaustos ir suvirintos dirbtuvėje pagal skulptorės piešinius ir jos priežiūroje. Jeigu kam nežinoma, turėčiau pasakyti, kad šitaip dabar daroma. Pritęgti dirbtuvės specialistai tai atlieka gerai ir preciziškai. Skulptorius sutaupo laiką ir atkrinta "juodas" darbas. Ir tai nėra nuodėmė, o priešingai — pliusas: laimimas laikas ir prityrusių žmonių kvalitetas. Eina kalbos, kad panašios dirbtuvės greitai laiku atsidarys ir grafikai. Deja... Tapybos meistrai ir toliau, atrodo, pasilikę su savo nuosavu teptuku rankoje. Tikėkimės, kad jie neprisims ir kompiuterių pagalbos.

Paliekant nuošaliau publikos auklėjamąsias pastabas, Elena Kepalaitė yra gera skulptorė ir išradinga menininkė. Paskutinę jos parodą galima pavadinti "Arka". Kodėl "Arka"? Ogi paprastų paprasčiausiai. Elenos rankos nelaimė ją buvo smarkokai pribloškusi. O tai įvyko kaip tik tada, kada New Yorke

jaunimas statė B. Britten'o operą "Nojaus arka", o Elena Kepalaitė tai "Arkai" darė dekoracijas lietuvių Kultūros židinyje, Brooklyne. Stengdamasi pamiršti kaulų gėlimą ir tris mėnesius nedarbo, Elena ėmė piešti tą piktą laivą, dėl kurio ji susilaužė ranką.

Ji piešė ir komponavo tą "laivą" iš visų pusių: galimų ir ne galimų. Kadangi ji yra gimusi skulptorė, tai visokias skulptūrines laivo konstrukcijas dabar ji piešė: šonus, galus, išnarstytas jo dalis. Paprastu pieštuku, šešėliuodama trim, keturiais ar penkiais tonais.

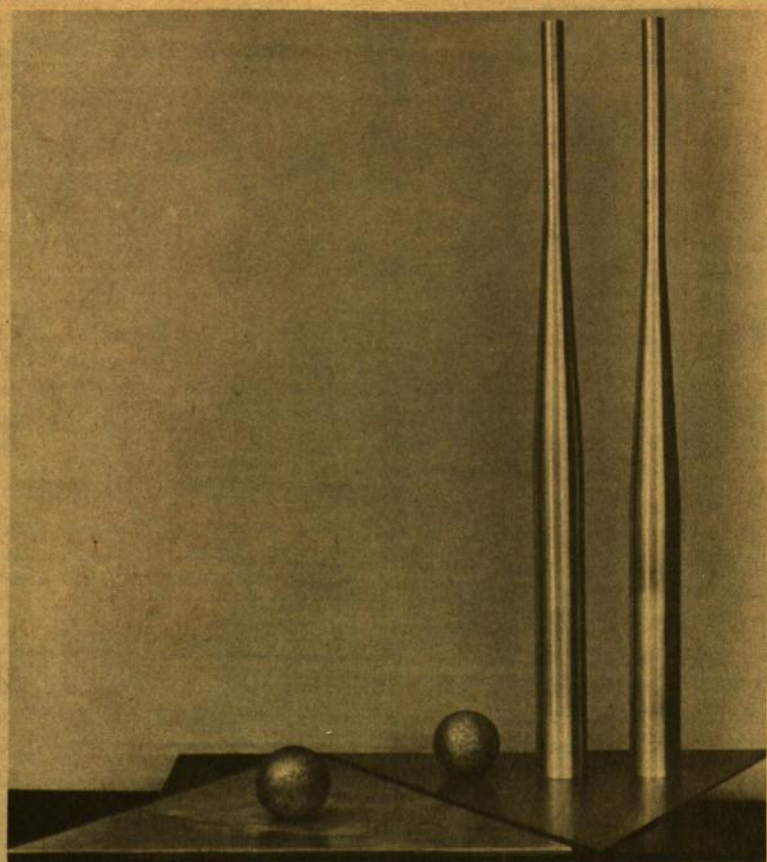
Susidarė visa krūva piešinių: ne visiems žinomų laivų, o geometriniai konstruktyviųjų kompozicijų, primenančių "Arkos" dalis ir pavidalus.

Kiekvienas piešinys — užbaigta konstrukcija; su žinojimu ir visišku įsijautimu. Tiesa, tie piešiniai mažučiai — beveik miniatiūriniai, bet perdėm geri: atitinką visus estetinius matavimus. Jie tiek geri, kad iš kiekvieno jų skulptūros dirbtuvėse galima būtų suvirinti po naują skulptūrą.

Tada pasidarytų didelis visos "Arkos" ciklas: ne penkios šioje parodoje išstatytos skulptūros, o gal trisdešimt ar dar daugiau, gal šimtas?... Ir tai sakau ne juokais! Kai kurie iš tų piešinių jau ir paversti skulptūromis: "Saulės šviesa", "Arka", "Zaidimas". Parodoje randamos penkios skulptūros yra lyg baigiamasis taškas ten rodomų keturiolikos piešinių.

Taigi rankos nelaimė Elena Kepalaitę užvedė ant geros minties, o šių eilučių skaitytojas pajus šioji tokį vaizdą, kaip kuriama meno kūrinys. Ir šį kartą tas Elenos Kepalaitės meno kūrinys visa širdimi išgyventas, ir mums visiškai suprantama, kodėl "Arka", o ne kas kitas...

Penkios skulptūros prasideda Nr. 15 ir baigiasi Nr. 19. Tai lyg to paties laivo dalys, ar tos "Arkos" aplinkos variantai. Nr. 15-tame matome lyg mažo formato, skulptūrinių pavidalų sukomponuotą burlaivį, estetiški labai suprastintų formų. Nr. 16, "Saulės šviesa", gal pats efektingiausias parodos gabalas: išspres-tas "Sancta simplicitas" principu. Ar dar paprasčiau būtų galima sukurti saulės šviesą ir meną, reikėtų gerokai pagalvoti. Pleno rutuliukas tarp dviejų plieninių plokščių, kurių viena, sakykime, nueina horizontaliu spinduliu vertikaleje, o antroji plokštė (antrasis spindulys) lyg prieš-

Elena Kepalaitė Zaidimas (aluminis, 34 inč. aukščio) iš parodos Phoenix galerijoje, New Yorke

Religinis koncertas Jaunimo centre, Chicagoje

Religinės muzikos koncertai garsiosios Th. Dubois kantatos "Septyni paskutiniai Kristaus žodžiai" ištraukų "aranžamentą". Programoje buvo pažymėta, kad kantatos jungtinis choras sudarytas iš Lietuvos Vyčių, Nekalto Prasidėjimo parapijos ir Vaivos bei Audros chorų jaunimo. Tačiau pradėjus dainuoti, iš daugumai publikos nematomos salės balkono pasigirdo vien keliolika, daugiausia moteriškų, balsų. Lygiai savotiškai skambėjo ir šios populiarios kantatos palyda. Joje dominavo gerokai nedarnūs styginių instrumentų balsai, vietomis pavairinami programoje išvardintų amerikiečių taktininkų — fleitos, klarneto, trombono, timpani ir cimbalų, su A. Kaminsku prie elektrinių vargonėlių. Tokiam neįprastam junginiui saviveiklos būdu pertvarkyta šios kantatos muzika liko beveik nebeatpažįstama, net ir neliečiant per visą koncertą klausytojo ausį erzinusio styginių nesuderinimo.

Šią tradiciją siekia tęsti ir Jaunimo centras, kovo 12 d. surengęs jau ne pirmą priešvėlykinį religinį koncertą, šiemet į rengėjus pasitelkęs ir styginį ansamblį. Tad ir šio koncerto programą atliko muziko Fausto Strolis vadovaujamas Lietuvių styginis ansamblis su pasikviestaisiais taktininkais.

Styginis ansamblis, po paskutinio pasirodymo kiek pagausėjęs, pradėjo programą Naujajio "Svajone", J. S. Bacho "Arija" ir Vivaldi "Sonata Sv. Kapo garbei". Jų tarpe originaliu įtarpu buvo paties ansamblio dirigento F. Strolis kompozicija, pavadinta "Preludu Alyvų Darželyje", kurią atliko B. Pakštas, L. Bichnevi-

priešomis, bet apie vieną ketvirtadalį tiesaus kampo pasukdamas ir mus. Tai ne banalus, visur žinomi "spinduliai", o lyg didžiuliai, kažkokio nežinomo medžio lapai — dvi plieninės plokštumos. Net nuostabu, kaip šitam nepaprastume jie kartu pasako viską: ir žodį ir konstrukciją. Tai "Arkos" aplinkos motyvas — "Saulės šviesa". Yra šios temos ir piešinys — Nr. 8.

Nr. 17 "Piramidė". Priklausytų taip pat prie aplinkos. Bet, ar tai piramidė? Ir taip, ir ne. Kaip aiškos literatūrinės minties, taip ir aiškos piramidinės formos čia nėra. Gali būti tik kalnas: nesusivėdęs nei į trikampį, nei į trapeciją. Nesvarbu iš kurios pusės į tą skulptūrą bežiūrėtume. Taip, nėra jokio reikalo tą skulptūrą vadinti "Ararato kalnu". Yra skulptūra paprastų estetinių formų, o tu gali matyti ir manyti, ką nori: kiekvienas sulig savo pajėgumu suprasti.

Pati "Arka" taip pat turi piešinį: net katalogo viršelyje. Gal ne pats geriausias šis piešinys, bet pats tinkamiausias "Arkos" parodai.

Pati "Arkos" skulptūra prašoka tą piešinį ir apimtini ir estetiškai efekti. Apgalvotai ir laimingai tą efektą papildė ir ant baltos sienos krentą šešėliai.

Tai dvi didelės ir labai paprastos kirpimo plieno plokštės, apipurtos tamsaus kaštano spal-

čius ir V. Vaitkevičius lietuviškais rageliais, pritariant styginiam ansamblui. Liaudiniai instrumentai tradiciniai ištobulintų instrumentų orkestre nėra dažnai naudojami. Tokių liaudiškų dūdelių garsai neturi tonalinės precizijos ir jų primityvi konstrukcija neleidžia jų tiksliau suderinti su kitais instrumentais. Be to, jų tonų tikslumas gerokai kaitaliojasi su salės temperatūros ir drėgmės skirtumais. Kukliame Strolis kūrinyje rageliai nuotaikingai atstovavo kompozitoriaus siektam liaudiškam atspalviui. Tačiau dėl minėtų derinimo problemų visa tai greičiau darė "specialių efektų", negu muzikinių instrumentų, įspūdį.

Toliau solistė Praurimė Ragienė padainavo, styginio ansamblio pritariama, Šopagos "Tremtinio maldą" ir G. Rossini ariją iš oratorijos "Stabat Mater", pastarąją fortepijonu akompanuojant Manigirdui Motekaičiui. Po to Chicago Lietuvos operos pianistas Arūnas Kaminskas, atliko su styginio ansambliu J. S. Bacho fortepijono koncertą F-moll. Jo kuklų ir švelnų skambinimą gerokai

va: lyg būtų gerai nušerto, obuolmušio sarkoto šlaunys. Tiedu gamalai, nesusisiekdami, o viduje turėdami horizontalių iškirpimą, sudaro lyg to laivo emblema — kryžius, per visą to laivo šoną. Bet ne tai svarbu! Svarbus didelis apskaičiavimas plokščių nuotolio nuo sienos, kad jos mestų tokį darnų šešėlį, šiai skulptūrai pagalbinį elementą, dėl kurio tas laivas (Arka) atsiranda lyg kubistiniame vandeny fone.

Nr. 19 — "Zaidimas" galėtų būti ne tik šios parodos, bet ir viso ciklo (jeigu toks atsirastų) finalinė skulptūra. Yra šios skulptūros ir piešinys. Susideda ji iš dviejų horizontalių plokščių, ant kurių padėta po vieną obuolio rutuliuką ir dvi vertikalios lazdos, panašios ir ilgus butelius. Kaip skulptūra šis vienetas galėtų egzistuoti ir atskirai: nieko bendro nebeturintis su "Nojaus laivu". Bet, nenutraukiant literatūrinės fabulos, ji reikalinga ir tinkanti prie "Arkos" ciklo. Nojus, pamatęs, kad jo "Arka" nusėdo ant žemės (Ararato viršūnės) — du plokštūminiai trikampiai horizontalėje padėtyje, iš to džiaugsmo išgėrė du butelius vyno ir nuėjo su dukromis pažaisti obuoliais... Aišku, beisbolo lazdu jie tada dar neturėjo...

Kaip ten būtų buvę, Elenos Kepalaitės šių metų paroda šviri ir žavinti.

užstelbė per garsiai grojant orkestrą, todėl apie Kaminsko pasiektą lygį nebuvo galima susidaryti tikslesnės nuomonės. Jo įvertinimą tenka palikti kitam kartui.

Antroje koncerto dalyje Faustas Strolia pateikė labai savotišką garsiosios Th. Dubois kantatos "Septyni paskutiniai Kristaus žodžiai" ištraukų "aranžamentą". Programoje buvo pažymėta, kad kantatos jungtinis choras sudarytas iš Lietuvos Vyčių, Nekalto Prasidėjimo parapijos ir Vaivos bei Audros chorų jaunimo. Tačiau pradėjus dainuoti, iš daugumai publikos nematomos salės balkono pasigirdo vien keliolika, daugiausia moteriškų, balsų. Lygiai savotiškai skambėjo ir šios populiarios kantatos palyda. Joje dominavo gerokai nedarnūs styginių instrumentų balsai, vietomis pavairinami programoje išvardintų amerikiečių taktininkų — fleitos, klarneto, trombono, timpani ir cimbalų, su A. Kaminsku prie elektrinių vargonėlių. Tokiam neįprastam junginiui saviveiklos būdu pertvarkyta šios kantatos muzika liko beveik nebeatpažįstama, net ir neliečiant per visą koncertą klausytojo ausį erzinusio styginių nesuderinimo.

Tokiose aplinkybėse kantatos

solistai sopranas Praurimė Ragienė ir svečiai tenoras Mike McMahon bei baritonas Gregory Schmit bandė savo išlavintais balsais padėti kiek galėdami gelbėti, bet be išskirtinesnių rezultatų.

Mūsų sąlygose visos pastangos suburti lietuvių ir pateikti kuo didesniai tautiečių skaičiui kultūringos meninės atvangos yra brangintinos ir vertingos. Tačiau šiame darbe mūsų menininkai turėtų bent kiek kritiškiau vertinti turimas priemones ir talentus. Antraip, bandant apžvelgti jų pastangas, nežiūrint geriausių norų, atsiduriama prieš beveik neįmanomą uždavinį. Kaip nėra lengva nuoširdžiai pagirti pradedančią dainininkę, teturinčią vien ribotą balsą ir pasinėšusią dainuoti dramatiškus operų arijas ar panašius jai neįkandamus dalykus, taip lygiai yra sunku pateisinti nors ir entuziastingas pastangas, improvizuojant žinomų klasikinių kūrinių pastatymus su perdėm kukliu choristų ir mėgėjų instrumentalistų būreliu, nors ir su kelių kiek profesionališkiau pasiruošusių taktininkų pagalba. Šiame koncerte vienintelis numeris, atkreipęs publikos dėmesį savo meniniu lygiu, buvo Ragienės ir Motekaičio atlikta Rossini oratorijos arija.

Panaši programa, kiek rūpestingiau padirbėjus, išlyginant joje disonuojančių styginių nedarumus, galėtų padaryti žymiai priimtinesnį įspūdį bažnyčioje. Tenai gavėniško susikaupimo ir maldos aplinka leistų daug atlaidesniau pažvelgti į jos meninius bei techninius nepriteklus. O Jaunimo centro koncertinėje scenoje pasirodantiems menininkams mes jau esame įpratę stebėti tam tikrus reikalavimus. Nepaisymas tokių, nors ir kuklių, meninių standartų niekam negali išeiti į gerą. Pasiryžęs ateiti į išgarsintą koncertą ir užsimokėjęs įėjimo kainą, tautietis turi teisę laukti iš prieš jį į sceną išeinančių menininkų ar grupių jų geriausių ir dėmesio vertų pastangų. Nerūpestingas kaišiojimas apmokamose programose silpnai paruoštos, nors ir gera valia pagrįstos, mėgėjiškos saviveiklos gali vien atgrasinti iki šiol dar, dėkui Dievui, gausiai į mūsų kuklius, lietuviybės išlaikymui taip reikšmingus kultūrinius parengimus atsilankančius žiūrovus ir klausytojus.

Algis Šimkus

LIETUVIŲ OPERA

VERDI NABUCCO

BALANDŽIO: 1D. 8 VAL. VAK.
2D. 3 VAL. POPIET
8D. 8 VAL. VAK.

MARIJOS MOKYKLOJE
6700 S. CALIFORNIA
CHICAGO, ILLINOIS

BILIJETAI: VAZNELIU. PREKYBOJE
GIFTS INTERNATIONAL
2501 W. 71 ST.
CHICAGO, ILL. 60629

VISI PRAŠOMI ATSLANKYTI!

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

KAINA NUO \$741.00

IS BOSTONO IR NEW YORKO

VIENOS SAVAITES: Maskva, Vilnius, Leningradas

kovo 23 gegužės 4
balandžio 25 gegužės 9
balandžio 29 rugsėjo 17

rugsėjo 22

DVIEJŲ SAVAIČIŲ: Maskva, Vilnius, Leningradas, Briuselis

gegužės 28 liepos 16
birželio 11 rugpjūčio 6
liepos 2 rugsėjo 3

gruodžio 22

Visos grupės skris su nuolatiniais lėktuvų skridimais — NE CHARTERS, aplankys Kauną ir Trakus, bus lydimos vadovų.

Prie grupių galima jungtis IS VISŲ KITŲ MIESTŲ su papildomu mokėčiu.

Dėl GRUPINIŲ KAINŲ, galiojančių išvykimo laiku, kreipkitės į:

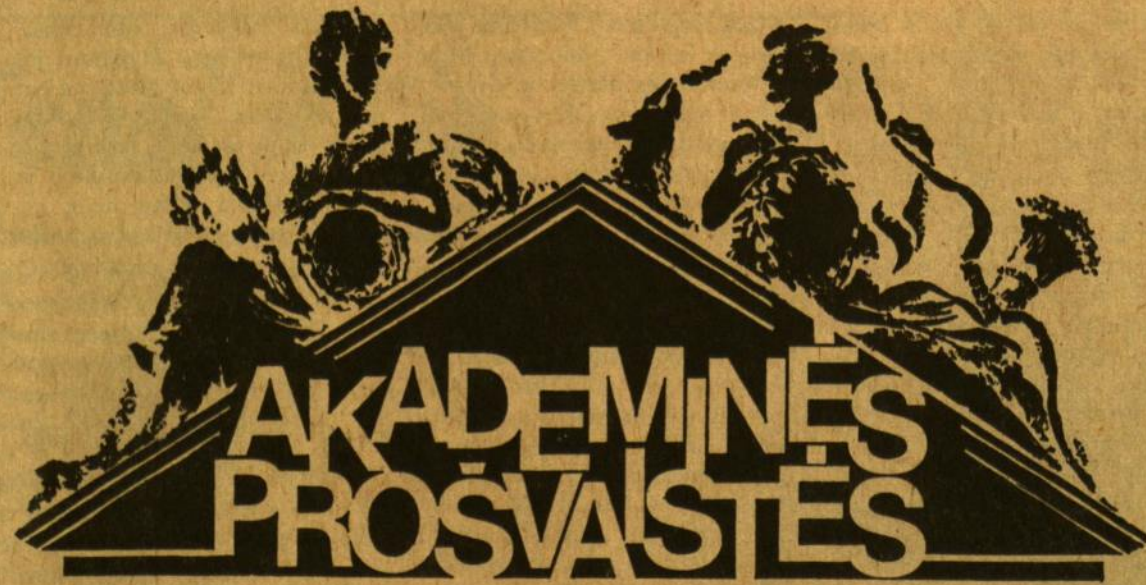
TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE, INC.

393 West Broadway, P. O. Box 116

South Boston, Ma. 02127, Tel. (617) 268-8764

Ištaigai vadovauja: Aldona Adomoniėnė ir Albina Rudzūniėnė

Prices are based on double occupancy and are subject to changes and/or Government approval.

REDAGUOJA OFELIJA BARSKĖYTĖ, 6640 S. TALMAN AVE., CHICAGO, IL 60629; TELEF. (312) 476-1974

REDAKTORĖS ŽODELIUKAS

Mieči skaitytojai,

Sėdžiu prie stalo, apsupta knygų krūvomis. Universiteto ketvirtis baigiasi, bet darbo galo nematyti. Egzaminai, rašiniai ir formulės suka galvą. O čia dar laukia naujo "Akademinės Prošvaistės" numerio redagavimas. Tai va čia jis ir yra. Iš anksto atsiprašau, kad atrodo toks "sulipytas". Bet tikrai, kad rasite nors vieną dalyką, kuris jūsų jaunas galvas domintų. Skautai ir ateitininkai — rasite žinių. Gal reikia pinigų, darbo ar norite keliauti? Rasite adresus — rašykite.

Saulius Gintautas — SAS CV pirmininkas, Danutė Šalikytė — Chicago Studentų draugovės pirmininkė, ir (pačioje kairėje) Saulius Kuprys — veiklos ateitininkas, diskutuoja studentų ateitininkų ateitį. Nuotr. Jono Kuprio

Visiems linkių linksmy šventų Velykų, malonių atostogų, nors ir trumpų, ir daug džiaugsmo artėjančiame pavasaryje. Plunksnos

talkininkams didelis ačiū. Visada lauksiu jūsų studentiško rašto. Kviečiu pasirodyti ir visai naujas plunksnas. Ofelija

POLITINIŲ DEMONSTRACIJŲ TIKSLAS

Red. pastaba. Jau praėjo beveik pusė metų nuo Pabaltiečių žygio už žmogaus teises. Kiek iš mūsų tą žygią jau esame pamirę? Ar ta vilties liepsnelė, kurią daug kas iš mūsų pajutome, užgeso? Ar mūsų veikla dar vis gyva, nauja ir pilna pasiryžimų? O gal jau kiti dalykai pasidarę svarbesni už lietuviškus reikalus? Pavasarį atsibunda gamta, tad atsibuskim ir mes. Šiuo rašiniu prisiminkime žygi ir pasiryškime dirbti toliau. Ofelija

Gyvename demonstracijų amžiuje. Visame laisvame pasaulyje, o ypač Amerikoje, įvairios žmonių ir tautybių grupės savo nepasitenkinimus ar reikalavimus išreiškia viešomis, dažnai masinėmis demonstracijomis svarbiose vietovėse. Jau ir lietuviai kūrė laiką šia vieša forma pasinaudodami, išreiškdami savo protestus prieš įvairius, mūsų tautą žlugdančius įvykius, o taipgi keldami reikalavimus, siekiant Lietuvai laisvės.

Jau 37 metai, kai Lietuvai žiauria klasta ir smurtu buvo atimta nepriklausomybė, o lietuvių tautai atimta bet kokia teisė į laisvę. Šimtai tūkstančių lietuvių buvo žiauriausiu būdu sunaikinti, ištremti iš savo krašto. Bet kai kurie laimingesni lietuviai išsigelbėjo iš pražūties, pasitraukdami į Vakarų. Jų tarpe esame ir mes. Mūs išsigelbėjimas mus įpareigoja nuolat budėti ir dirbti Lietuvos nepriklausomybės atstatymui ir pabrėžimui lietuvių teisių į laisvą gyvenimą ir valstybinio gyvenimo apsisprendimą. To mes turime siekti įvairiais būdais: 1) išlikdami sąmoningais lietuviais ir stengdamiesi kuo ilgiau išlaikyti lietuviškus papročius, kultūrą ir kalbą; 2) įsikiškiant įtakingų draugų įvairių valstybių politikų ir kultūrininkų tarpe; 3) nuolat keldami mūsų tautai padarytas skriaudas ir reikalaujant jas laisvės ir nepriklausomybės.

Vienas iš veiksmingiausių metodų yra viešos demonstracijos. Kad jos būtų veiksmingos, jas rei-

kia gerai apgalvoti, išplanuoti ir joms pasiruošti. Į jas turime siekti sutraukti ne tik visų kartų lietuvių, bet taip pat kitataučius, ir amerikiečius. Į jas turime siekti įtraukti įtakingus asmenis, ypač valdžios atstovus ir stengtis iš jų išgauti naudingus mūsų reikalui pareiškimus bei pažadus.

Labai svarbu turėti gerus santykius ir ryšius su JAV komunikacijos priemonėmis. Mūsų veikla ir demonstracijos yra veiksmingesnės ir labiau pasiekia savo tikslą, kai apie jas pranešinėjama oro bangomis, televizijoje, nuotraukos ir straipsniai bei komentarai talpinami didžiosios spaudos puslapiuose. Be komunikacijos priemonių ir spaudos dėmesio mūsų demonstracijos, kad ir labai svarbios, lieka plačią Amerikos gyventojų sluoksnių nepastebėtos, lieka tik mūsų demonstracijos savo tarpe, nieko kito nepasiekiančios. O komunistinė Rusija bijo pasaulio akis atkreipti, veiksmingų demonstracijų, ką jau esame patyrę Simo Kudirkos ir kitais atvejais.

Kita teigiama demonstracijų reikšmė, ypač lietuvių jaunimui, yra tarpusavio suartėjimas, susipažinimas ir tautinės savigarbos pajutimo pabudinimas. Beplanuodami ir beruošdami demonstracijas, žmonės susipažįsta ir susidraugauja. Mažiau apie Lietuvos reikalą žinantieji, praplečia savo žinojimą ir tampa sąmoningesniais lietuviais.

Ruošiant demonstracijas ir ko nors reikalaujant, neturėtume kartoti vyresniosios kartos daromų klaidų, tai yra — kalbėti vien lietuvių vardu. Amerikiečiams tada susidaro vaizdas, kad demonstruoja ar ko nors reikalauja kažkokia maža pagėgelių — imigrantų grupė. Kad būtų veiksmingiau, turime kalbėti lietuvių amerikiečių — LITHUANIAN AMERICAN vardu. Politikieriams reikia neužmiršti visur priminti, kad esame stipri balsuotojų grupė, kad remsime juos, jei jie rems mūsų reikalavimus.

Vien nusizėminimu ir nuolankiais prašymais nieko nelaimėsime. Tik ryžtingai keldami savo balsą ir pabrėždami savo pilietines teises, kaip šio krašto piliečiai, galime tikėtis dėmesio ir paramos iš savo JAV ir kitų valdžių atstovų!

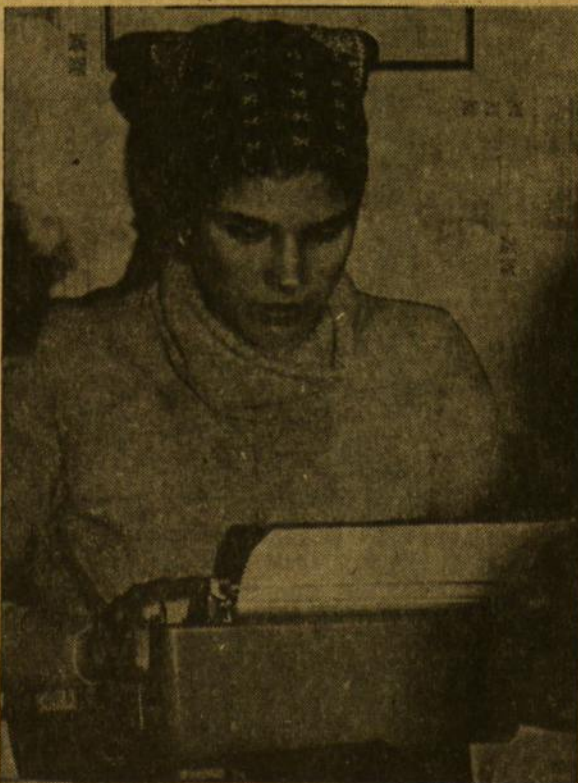
Audrius Regis

Akademinių skautų sąjūdžio veiklos kalendorius Chicagoje

— Kovo 22-25 dienomis, Jaunimo centre įvyks A.S.S. rekolokacijos, kurias praves kun. Jonas Kubilius, S.J.

— Kovo 31 - balandžio 2 d. Norberto Lingertaičio gintaro ir sidabro papuošalų paroda Jaunimo centre. Rengia F.S.S. Chicago skyrius.

— Balandžio 7-16 d. Jaunųjų akademikų meno paroda Jaunimo centre, rengia A.S.D ir F.S.S. Chicago skyriai.

JAV — LJS valdybos narė Lucija Zdanytė rašo centro valdybos apilinkraštį

TRUMPOS BANGOS

— Studentų ateitininkų vasaros stovykla šiais metais įvyks rugpjūčio 27 - rugsėjo 4 dienomis Dainavoje. Stovyklą ruošia Detroito draugovė ir kviečia visus studentus ateitininkus.

— Pasaulio Lietuvių jaunimo sąjungos valdžią sudaro: Gabija Juozapavičiūtė - pirmininkė; Almis Kuolas — ryšiai su kraštais ir informacija; Dainora Juozapavičiūtė — bendradarbiavimas ir talkininkų siuntimas tarp kraštų; Kristina Paršytė — lituanistika ir programos veiklai; Jūra Šeškutė — 4 PLJ kongreso reikalai; Viktoras Nakas — jaunimo politinė veikla; Regina Knox — lėšų telkimas PLJS veiklai, parengimai.

— Jaunimo kongreso Ruošos komiteto pirmininkas yra Andrius Šmitas, Annabergerstr. 400, 5300 Bonn-Bad Godesberg, West Germany.

— Lietuvaitės studentės, norinčios per vasaros atostogas dirbti lietuvių senelių namuose, gali kreiptis: Matulaitis Nursing Home, Thurber Rd., Putnam, CT 06260.

— Chicago studentai ateitininkai rengia studentų šokių, Velykų dieną, kovo 26, 8 val. vak. Jaunimo centre. Gros "Romantika" iš Detroito. Įėjimas 3 dol. ir LD. Visi kviečiami!

— Pasaulio lietuvių dienos įvyks šiais metais, birželio 28 - liepos 3 dienomis Toronte.

— Ir šią vasarą bus galima gauti vasaros darbą New York'e VLIKO būstinėje. Daugiau informacijos vėliau. PLJS ragina susidomėjusius studentus jau dabar kreiptis į PLJS politinės veiklos koordinatorių: Viktoras Nakas, 2608 N. 18th St., Arlington, Va. 22201, USA.

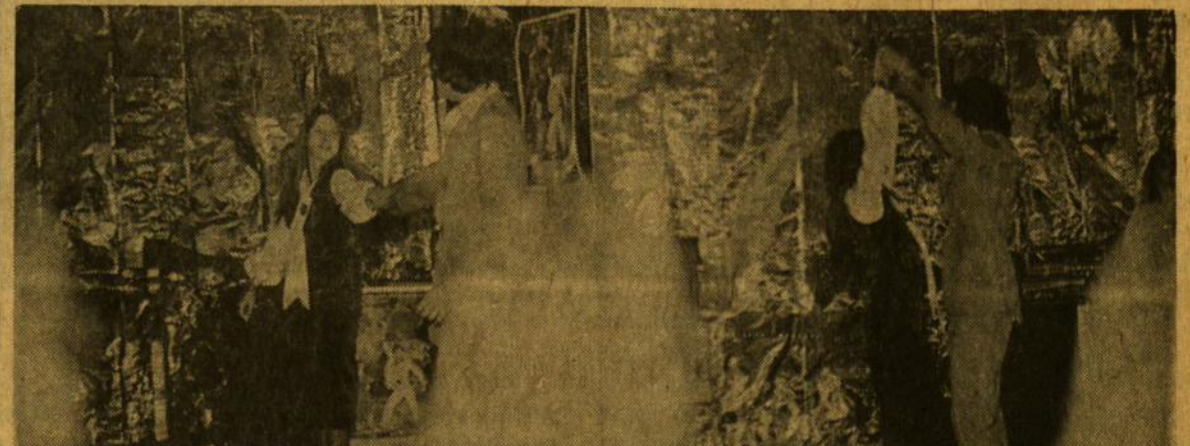
DEMESIO, SPORTININKAI!

Jau oficialiai prasidėjo Pasaulio lietuvių sporto žaidynės. Pirma įvykis buvo slidinėjimas. Baltiečių slidinėjimo varžybos įvyko vasario 25-26 dienomis Kanadoje. Sveikinam laimėtojus! Vyru "slalomą" laimėjo R. Gudelis, M. Tarvydas ir R. Sungaila — visi iš Toronto. Didįjį "slalomą" laimėjo R. Gudelis iš Toronto, R. Veita iš Bostono ir R. Sungaila iš Toronto. Abu moterų "slalomus" laimėjo R. Veitaitė iš Bostono ir D. Izbickaitė iš Toronto.

Jau laikas registruotis individualiom varžyboms pasaulio lietuvių dienų žaidynėse. Registruotis:

Akademikai skautai prie filisterių lietuviškų knygų paviljono sveikina Lietuvos generalinę konsulę Jazę Daužardienę, kuri perkirpusi simbolinį Vilniaus Kaziuko mugės kaspiną, 1978 m. mugę kovo 5 d. Jaunimo centre, Chicago, atidarė. Nuotraukoje: A.S.S. Chicago skyriaus valdybos nariai įtelkia konsulei tradicinę Kaziuko mugės baronų viršinę. Nuotr. J. Tamaliūčio

A.S.D. ir Korpi Vyties Kaziuko mugės Chicagoje programos dalyviai: fil. Nora Sugintaitė ir senj. Donatas Ramanauskas šoka "Disco" šokl. Nuotr. R. Jellonytės

SKAUTAI AKADEMIKAI "ŠEŠTADIENIO NAKTIES ĮKARŠTŲ"

Kaziuko mugės išvakarėse kovo 4 d. Chicago Jaunimo centre iki pat vėlumos akademikų skautų draugovės ir korporacijos Vyties nariai bendromis jėgomis su dideliu entuziazmu ir linksma nuotaika ruošėsi, puošė savo kavinę, į kurą tikėjosi patraukti kuo daugiau žiūrovų savo visai naują mintimi — "Disco" šokio meną.

Turėdami mintį šią temą, savo fantaziją naudodami, akademikai skautai bandė kuo įvairiau išpuoti savo buveinę. O kovo 5 dienos Kaziuko mugėje du jauni studentai, fil. Nora Sugintaitė ir senj. Donatas Ramanauskas, lydimi šokio muzikos, sudomino žiūrovus taisyklingu "Disco" šokio atlikimu. "Disco" šokio mėgėjai buvo taipgi įtraukti į varžybinių šokio programą. Profesoriaus vieno iš geriausių šokančių porų — Kestutį Žilionį su Sue

Kybartaitę. Laimėjusiems šokio premiją buvo įteikta plokštelė — "Saturday Night Fever". Visi, norintieji išmokyti "Disco" šoki, turėjo progos pasimokyti. Jie čia buvo mieliai instruktuojami šio šokio specialistų.

Kavinėje buvo galima išmėginti ir sa savo laimę. Akademikų skautų loterija buvo ypač turtinga savo fantais. Vertingesnius fantus paaukojo mūsų lietuviai prekybininkai: "Terra", "Gifts International", "Parama", "Baltic Blossoms", "Andrijauskas Liquors", "Talmans Delicatessen", "Ramunė", "Marquette Delicatessen", "Cosmos Parcel Express Corp.", "Marginiai".

Atsilankę svečiai iš Chicago ir įvairių apylinkių akademikų skautų kavinę, be įdomios programos ir laimėjimų, galėjo atsiimti — Nora ir Donatas išrinko vieną iš geriausių šokančių porų — Kestutį Žilionį su Sue

Plaukimas — A. Barzdukas, 3322 Hartwell Ct., Falls Church, VA. 22042.

Lengvoji atletika — 3000 Hadden Rd., Euclid, OH, 44117.

Lauko tenisas — V. Grybauskas, 4144 S. Maplewood, Chicago, IL 60632.

Vilija Vakarytė

MUZIKO BRONIAUS JONUŠO STIPENDIJA

Muziko Broniaus Jonušo našlė, Emilija Jonušienė, savo mirusio vyro atminimui steigia kasmetinę stipendiją.

Stipendija bus duodama neturtingam jaunuoliui, jaunuolei, norintiems šalia pagrindinių studijų studijuoti ir lituanistinius dalykus. Iš kandidato pageidaujama, kad jis būtų aktyvus lietuviškųjų jaunimo organizacijų narys ir pasireikštų savo veikla lietuviškoje dirvoje.

Stipendijos dydis bus kasmet po 1,000 dolerių.

Kandidatus stipendijai gali siūlyti kiekviena lietuviškoji jaunimo organizacija, įvairūs sambūriai arba kiti vienetai. Siūlymo terminas — kiekvienų metų gegužės 15 diena.

Kandidatams parinkti bus su-

daryta teisėjų komisija. Jos sąstata bus paskelbtas vėliau. Sprendimas daromas balsų dauguma.

Stipendijai gauti kandidatus siūlyti šiuo adresu:

Mrs E. Jonušienė,
4006 S. 26 Street,
Omaha, Neb. 68107
USA

PURDUE UNIVERSITETO LIETUVIŲ STUDENTŲ KLUBAS

Lietuvių studentų klubas - Lituanica, Astos Baškauskaitės iniciatyva, buvo įkurtas ir suorganizuotas Purdue universitete, kuris yra West Lafayette, Indiana. Klubas turi apie 25 narius, kurie kas dvi savaites daro susirinkimus. Turi taip pat lietuvių kalbos kursą, nes daugelis studentų nori jos pramokti, kad galėtų sekti lietuvišką spaudą ir t.t. Universitetas klubą vertina ir jau yra įregistravęs kaip oficialią universiteto organizaciją. Pirmininke išrinkta Asta Baškauskaitė, kuri čia mokyti yra atvykus iš Bostono. Ten yra lankiusi lituanistinę mokyklą, tai čia gali padėti ir kitiems. Kitų universitetų lietuvių studentų klubai gali užmegzti ryšius, rašydami: Lituanica, c/o International Center, 124 Marsteller St., West Lafayette, Ind. 47906.

JŪRININKAS

Pasigėrė patyręs jūrininkas ir eidamas įvairių į patvinsų užgavio grovį. Tai pastebėjęs policininkas bandė jį ištraukti, bet jūrininkas spyrysi, sakydamas:

— Pirmiausia gelbėkite moteris ir vaikus! Aš galiu palaukti.

PATYRIMAS

Telsėjas kaltinamajam rūšiai sako:

— Jau trečią kartą, piliet, esi sulaukęs vagiant. Ką visa tai reiškia:

— Tai reiškia, kad trūksta patyrimo.

PAZINTYS

— Ar tu pažįsti tą žmogų, kuris tave asilu išvadino?

— Pirmą kartą matau. — Tai iš kur jis tave pažįsta?